ХУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 38 (8260) | 1957 оной февралиин 14, четверг | Сэн 20 мүнгэн

СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси

Областьнуудта, хизаарнуудта хамаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республиканuudай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. Областьнуудта, хизаарнуудта хамаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо.

Шэнэ областьнууд болон хизаарнуудай байгуулагдаһые СССР баталха эрхэтэй гэһэн СССР-эй Конституциин заабарие болюулха. ССР Союз хадаа союзна республиканuudай бүридэлдэ шэнэ автономно республиканuudай болон автономно областьнуудай байгуулагдаһые баталха эрхэтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан СССР-эй Конституциин 14-дэхи статьягай «Е» пунктые иигэжэ найруулха:

«Е/Союзна республиканuudай бүридэлдэ шэнэ автономно республиканuudай болон автономно областьнуудай байгуулагдаһые баталха».

Статья 2. СССР-эй Конституциин 22-дохи статьяда административна областьнуудай болон хизаарнуудай нэрые тоолохоёо болихо.

Энээнтэй зохилдуулан, мүн «балкар, чечен, ингуш, калмык болон карачай арадуудай национальна автономиие һэргээхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай Хуулиин гараһантай дашарамдуулан СССР-эй Конституциин 22-дохи статья иигэжэ найруулха:

«Статья 22». Российска Советскэ Социалистическэ Федеративна Республикада иимэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республиканууд ороно: Башкир, Бурят-Монголой, Дагестанай, Кабардина-Балкарска, Карелиин, Коми, Марийн, Мордвагай, Хойто-Осетиин, Татар, Удмур, Чечено-Ингушска, Чуваш, Яхад; иимэ Автономно областьнууд: Адыгейн, Хадата-Алтайн, Еврейн, Калмыгай, Карачаево-Черкес, Түбын, Хахасай».

Статья 3. СССР-эй Конституциин 26-дахи болон 27-дохи статьянуудта административна областьнуудай нэрэнүүдые толоохоёо болихо. Эдэ статьянуудые иимээр найруулха:

«Статья 26. Узбекскэ Советскэ Социалистическэ Республикада Кара-Калпакска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика ороно».

«Статья 27. Таджикска Советскэ Социалистическэ Республикада Хадата-Бадахшанска Автономно область ороно».

Статья 4. СССР-эй Конституциин 28-дахи статьяе иигэжэ найруулха:

«Статья 28. Союзна республиканууд областьнуудта, хизаарнуудта хамаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэтэй».

Статья 5. 23-дахи, 29-дэхи, 29-А болон 29-Б статьянуудые СССР-эй Конституциһаа гаргаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 оной февралиин 11.

СССР-эй Верховно Суүд тухай Дүримые баталха тухай, СССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 104-дэхи болон 105-дахи статьянуудта хубилалта, нэмэлтэ оруулха тухай

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республиканuudай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. СССР-эй Верховно Сүүд тухай Дүримые баталха.

Статья 2. СССР-эй Верховно Сүүдэй эрхын хубилгагдажа, союзна республиканuudай сүүдэй органуудай эрхын үргэдхэгдэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Конституциин 104-дэхи болон 105-дахи статьянуудта таараха хубилалта, нэмэлтэ оруулха. Тиихэдээ эдэ статьянуудые иигэжэ найруулха:

«Статья 104. СССР-эй Верховно Сүүд хадаа сүүдэй эгээн дээдэ орган мүн. СССР-эй Верховно Сүүд СССР-эй сүүдэй органуудай судебнэ ажал-ябуулгые хинажа байхаар уялгалагдана. Мүн хууляар тогтоогдоһоной ёһоор, союзна республиканuudай судебнэ органуудай ажал-ябуулгые хинажа байха уялгатай».

«Статья 105. СССР-эй Верховно Сүүдые СССР-эй Верховно Совет табанжэлэй болзортойгоор һунгана.

СССР-эй Верховно Сүүдэй бүридэлдэ тушаалайнгаа ёһоор союзна республиканuudай Верховно Сүүдүүдэй түрүүлэгшэнэр оролсоно».

Статья 3. «СССР-эй, союзна болон автономно республиканuudай сүүдэй байгууламжа тухай» 1938 оной августын 16-да абтаһан Хуулиин «СССР-эй Верховно Сүүд» гэжэ VII бүлэгые хүсэеэ гээгээ гэжэ тоолохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1957 оной февралиин 12.

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Нүхэр М. П. Георгадзе гэгшые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретаряар һунгаха тухай

Советскэ Социалистическэ Республиканuudай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Нүхэр **Георгадзе** Михаил Порфирьевичые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретаряар һунгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
Президиумэй Секретариин түлөө— СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн А. АНДРЕЕВ.

Москва, Кремль
1957 оной февралиин 12.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтая

Манай алдарта орон дотор Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанһаа хойшо 40 жэлэй гайхамшагта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада ажал хүдэлмэридөө амжалтануудые туйлажа, инаг һайхан Эхэ орондоо үйлэдбэриин эрхим бэлэгүүдые бариха гэһэн нангин зорилготойгоор олон миллион арад зомнай унаһан малдайгаа абангүйгөөр ажаллажа байна. Социалистическэ мүрысөөнэй долгин хаа хаанагүй улам хүсэтэйгөөр эбхэрэн дэлгэрнэ. Паровозовагонно заводой хүдэлмэришэд, Түгнын таряашад, Тарбагатайн овощеводууд, Сэлэнгын малшад, Галуута нуурай нүүрһэшэд, Баунтын ангуушад—ажалша хүн бүхэн бултадаа мүрысэжэ, үйлэдбэриин өө түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө эрид шангаар тэмсэнэ.

1956 ондо манай республикын ажалшадай пилээд амжалтануудые туйлаһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр эдэ амжалтануудаараа һанаагаа амаад, толгойгоо эрьеэд һуужа болохогүй байһыень хүн бүхэн ойлгоно. Зуб гэхэдэ, 1957 ондо—зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлдэ республикын экономикые хүгжөөхэ талаар бүри ехэ, бүри харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эдэ зорилгонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхын тула олониитэ арад зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, хүнүүдые саашадаа шэн габьяата ажалда зоригжуулха шухала.

Ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри үргэдхэхын тулада партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомольско организацинууд болото хэмжээ-ябуулгануудые хабалха зэргэтэй. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай асуудалые КПСС-эй обкомой бюро энэ һая зүбшэн хэлсээд, шухала хэмжээнүүдые баталан абаба. Алдарта Октябриин түүхэтэ 40 жэлэй ойе эрхимээр һайндэрлэхын тулада бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, ажалшадай үйлэдбэриин болон политическэ эдэбхиие улам бадаруулжа, КПСС-эй XX съездын, мүн партиин ЦК-гэй декабрьска Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ шэнэ туйлалтануудые ямжаха, Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулан, промышленна предприяти бүхэнэй үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргэхын түлөө, мүн хүдөө ажахын бүхы культуранuudай үндэр баян ургаса абахын, адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглэбэ.

Партиин айкомууд болон горкомууд, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделени лекционно пропаганда үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанар тухай, революциие эмхидхэгшэ Коммунистическэ парти тухайгаа, Октябрьска революциин вождь Владимир Ильич Ленин тухай, Советскэ Союз түрүүтэй социализмын нягта холбоото лагериин бии болоод, саашадаа хүгжэжэ байһан тухай, Советскэ Союзай уласхоорондын, мүн дотоодын байдал тухай, арад зоной материальна болон культурна байдалай хэмжээе улам ехээр үргэхэ тухай парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулганууд тухай лекцинүүд, элидхэлнүүд болон хөөрэлдөөнүүдые промышленна предприятинууд дээгүүр, колхозуудта, МТС-үүдтэ, совхозуудта эмхидхэхэ уялгатай гэжэ партиин обкомой бюрогой тогтоол соо хэлэгдэнэ. Энэ шухала хүдэлмэридэ партийна болон советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, бүхы эдэбхитэд болон пропагандистнууд олоороо хабаадалсажа, Октябрьска революциин түүхэтэ удхашанарые олониитэ зондо гүнзэгыгөөр ойлгуулха зэргэтэй.

Энэ гайхамшагта һайндэрэй угаа ехэ удхашанартай байһыень бүхы зоной һанаа сэдьхэлдэ бүхөөр батажуулхын тулада ехэ һонин хэмжээ-ябуулганuudые бэелүүлжэ болохо байһаниинь элитэ. Жэшээлхэдэ, Октябрьска революцида, мүн гражданска дайнда хабаадалсаһан хүнүүдые хүдэлмэришэд болон колхозниг уудтай, комсомолецууд болон бүхы залуушуултай, һурагшадтай уулзуулжа хөөрэлдүүлхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай байна. Манай эсэгэнэр болон аханарай революционно событинуудта хабаадалсажа, мүнөө үеынхидэй эрхэ сүлөөтэй, зол жаргалтайгаар ажаһуухын тулада ами наһаяа хайрлангүй тэмсэжэ, шэн габьяата баатаршалга гаргаһыень залуушуул ойлгохо, тиигээд тэдэнһээ жэшээ абажа, тэдэнэй алдарта баатар заншалые дахан ябахаяа оролдохо ёһотой.

Олон түмэн арад зондо жаргал олгоһон Октябрьска революциин дурасхаалые мүнхэжүүлхэ талаар республикын уранзохёолшод болон уранзураашадай урда хүндэтэй зорилгонууд табигдана. Уранзохёолшод хадаа Октябрьска революциие магтан дуулаһан гүн удхатай шүлэгүүд, поэмэнүүд, рассказууд, очеркнууд болон повестьнуудые бэшэжэ, уншагшадые урмашуулха, баясуулха бэзэ гэжэ һанагдана.

Хэблэлэйшье урда байһан ехэ харюусалгатай зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Газетэнүүд, мүн радио хадаа революционно темэнүүдтэ бэшэгдэһэн пропагандистска статьянуудые, тэрэшэлэн революцида хабаадалсаһан хүнүүдэй хөөрөөнүүдые хэблэхэ, дамжуулха, Октябрьска революциин удхашанар тухай пропаганда үргэнөөр ябуулха болоно. Үнэхөөрөөшье энэ талаар ехэ һонин материалнуудые эмхидхэжэ болохо байна бшуу. Октябрьска революциин илаһанһаа хойшо үнгэрһэн 40 жэл соо манай республика дотор туйлай ехэ хубилалтанууд болоо. Промышленность болон хүдөө ажахые, удхаараа социалистическэ, формоороо национальна культурые хүгжөөлгэдэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро түүхэтэ амжалтануудые туйлаабди. Республикамнай түрүү индустриальна, колхозно, культурна республика болонхой. Эдэ түүхэтэ хубилалтануудые шадамараар харуулха хэрэгтэй.

Республикын театрнуудшье ехэ хүдэлмэри хэхэ байна. Тэдэнэр репертуараа баяжуулжа, революционно событинуудые харуулһан спектакльнуудые табиха зорилготой. Энэ талаар арга боломжонуудай ехэ байбашье, мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Мүн промышленна предприятинууд дээгүүр, хүдөө нютагуудта һайндэрэй концертнүүдые эмхидхэхэ хэмжээнүүдые хараалха, бэелүүлхэ шухала.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанuudые хаа хаанагүй һайнаар шэмэглэжэ, 40 жэл соо республикын экономическа болон культурна байгуулалтада туйлагдаһан амжалтануудые үргэнөөр тодорхойлхо, харуулан ойлгуулха агитаци дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые эртээнһээ хараалха шухала.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада партийна, советскэ профсоюзна болон комсомольско организацинууд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Нүхэр А. Ф. Горкиниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин уялгаһаа сүлөөлхэ тухай

Советскэ Социалистическэ Республиканuudай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Нүхэр **Горкин** Александр Федоровичые СССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшээр һунгагдаһантай дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин уялгаһаа тэрээниие сүлөөлхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
Президиумэй Секретариин түлөө— СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн А. АНДРЕЕВ.

Москва, Кремль
1957 оной февралиин 12.

Союзай Соведтэ

СССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси февралиин 11-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Союзай Соведэй заседани үглөөнэй 10 часта болоо. Палатын Түрүүлэгшын Орлогшо депутат З. С. Омарова түрүүлэгшээр һуугаа.

Союзна республиканuudай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай асуудалаар депутадууд **Н. И. Мусхелишвили** (Грузинска ССР), **А. Г. Бондарь** (Белорусска ССР), **Е. Ф. Полищук** (Украинска ССР) үгэ хэлээ. Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай оруулһан хуулиин проектые баталха гэһэн дурадхалые үгэ хэлэһэн депутадууд дэмжэжэ, союзна республиканuudта сүүд хэлгые һайжаруулха талаар хэдэн ажаглалтануудые хэһэн байна.

Энээнэй һүүлээр союзна республиканuudай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай Хуулиие Союзай Совет нэгэн дуугаар баталан абаба.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые палата баталжа эхилбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **А. Ф. Горкиндо** элидхэл хэхыень үгэ үгтэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй табадахи болон зургаадахи сессинүүдэй хоорондо абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые палата батална.

Областьнуудта, хизаарнуудта хабаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай—зүбшэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые Союзай Совет зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Союзай Соведэй Хуули гаргаха талаар һанамжа дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин гэшүүн депутат **Т. М. Зуева** элидхэл хээ. Хоёр палатануудай Хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай бэлэдхэһэн Хуулиин проектын ёһоор, областьнууд, хизаарнуудта хабаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо гэжэ хараалагдана гэжэ нүхэр Зуева мэдүүлнэ.

Һүүлээрнь үгэ хэлэһэн депутат **К. М. Соколов** (Воронежско область) областьнуудта, хизаарнуудта хабаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо гээшэ зүб гэжэ хэлэбэ. Союзна республикын гүрэнэй засагай дээдэ орган нютагай эрхэ байдалые һайн мэдэхэ дээрэһээ эдэ асуудалнуудые эгээл һайнаар шиидхэжэ шадаха байна.

Шэнэ Хуулиин проект хадаа жэл ерэхэ бүри бэхижэжэ байгаа СССР-эй арадуудай хани барисаае, бэе бэедээ этигэдэг байһыень, агууехэ социалистическэ Эхэ орондоо үнэн сэхэ байһыень гэршэлнэ гэжэ депутат **К. Муртазаев** (Узбекскэ ССР) хэлэбэ.

Энээнһээ урагша алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые түбэй газар шиидхэдэг байһан юм гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ. Һүүлэй үедэ республиканuudай экономико болон культура тон түргэн хүгжэжэ, советскэ байгуулалтын талаар тэдэнэр дүй дүршэл ехэтэй боложо, мэргэжэлтэй национальна кадрнуудые тэдэнэй бэлэдхэһэн дээрэһээ энэ талаар союзна республиканuudай эрхыень үргэдхэхэ саг ерээ. Шэнэ Хуулиин баталан абтаһанай һүүлээр, экономическа нютаг бүхэниие тон һайнаар мэдэхэ республиканска органууд алба захиргаанай хойшолуулагдашагүй асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ арга боломжотой болобо.

Депутадууд **Т. Сыдыкбеков** (Киргизскэ ССР), **Н. Т. Подольский** (Хмельницкэ область) Хуулиин проектые мүн дэмжэһэн байна.

Үгэ хэлэлгэн дүүрэбэ. Областьнуудта, хизаарнуудта хабаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай Хуулиие Союзай Совет нэгэн дуугаар баталан абана.

Энээнэй һүүлээр палатын заседани хаагдаба.

Национальностьнуудай Соведтэ

16 часта Национальностьнуудай Соведэй заседани нээгдээ. Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо депутат **Н. Е. Авхимович** түрүүлэгшээр һуугаа.

Союзна республиканuudай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай асуудал үргэлжэлүүлэн зүбшэн хэлсэгдээ. Хуулиин проектээр дурадхагдаһан хэмжээнүүд союзна республиканuudай бэеэ даанхай байдалые улам бэхижүүлжэ, гүрэнэй хуули гаргаха ябадалда республика бүхэнэй онсо өөрэ зүйлыень тон наринаар хараада абаха арга боломжо олгоно гэжэ депутадууд үсэгэлдэрэйхидэл адли онсолон тэмдэглэбэ. Депутадууд **К. Кондучалова** (Киргизскэ ССР), **В. Ю. Нюнка** (Литовско ССР), **Д. Ходжаев** (Кара-Калпакска АССР) үгэ хэлээ.

Союзна республиканuudай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуули гаргаха, мүн гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай Хуулиие Национальностьнуудай Совет нэгэн дуугаар баталан абаба.

Табадахи, зургаадахи сессинүүдэй хоорондо абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд тухай элидхэл СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **А. Ф. Горкин** хээ. Палата эдэ Указуудыень баталба.

Областьнуудта, хизаарнуудта хамаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай асуудал—зүбшэгдэхэ зүйлнүүдэй удаадахи асуудал болоно. Национальностьнуудай Соведэй Хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин гэшүүн депутат **Т. С. Горбунов** элидхэл хэбэ.

Хуулиин проект бэлэдхэхэдээ, хоёр палатануудай Хуули гаргалгын талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд союзна республиканuudай эрхые саашадаа бүри үргэн болгохо тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгоһон байна. Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй үедэ ажахын болон культурна барилгын талаар союзна республиканuudай эрхэ үргэдхэгдөө. Союзна республиканuudта шэнэ союзно-республиканска министерствонууд байгуулагдаа, 15 мянга гаран промышленна предприятинууд союзна мэдэлдэ байһанаа, һүүлэй гурбан жэлэй туршада республиканuudай мэдэлдэ оруулагдаһан байна. Бэлэдхэлэй, хангалгын болон түсэблэлгын талаар, розничнo товарнуудай эрьесын, социально-культурна барилгын талаар республиканска органуудай эрхэ ниилээдгүй үргэдхэгдөө. Областьнуудта, хизаарнуудта хамаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй болоходо, энэнь союзна республиканuudай экономико болон культурын дэбжэлтэдэ ехэ туһа хүргэхэ байна.

Союзна республиканuudай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ шэнэ Хуулиин проект зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрээниие зохёолгодо, мүн уридшалан зүбшэн хэлсэлгэдэ хэдэн министерствонууд болон зургаанууд, тэрэшэлэн научна хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаһан байна.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн болобо. Эгээ түрүүн үгэ хэлэһэн депутат **Ф. И. Пизнак** (Украинска ССР) ажахыгаа хүтэлбэрилхэдөө союзна республиканuudай үүргэнь ехэ болоо гэжэ тэмдэглэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан Хуулиин проектые баталха гэжэ тэрэ дурадхаба.

Үгэ хэлэһэн депутадууд **М. Абдуразаков** (Узбекскэ ССР) болон **З. Н. Сабитова** (Казахска ССР) хоёр палатануудай Хуули гаргаха талаар һанамжа дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай оруулһан Хуулиин проектые мүн лэ дэмжэбэ.

Областьнуудта, хизаарнуудта хабаатай алба захиргаанай, газар уһанай асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэ союзна республиканuudта олгохо тухай Хуули Национальностьнуудай Совет нэгэн дуугаар баталан абаа.

Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссие байгуулха тухай асуудалые палата зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. Т. Лациста** үгэ үгтэбэ. Нүхэр Лацис палатын хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө Экономическа комисси байгуулха тухай дурадхал оруулба. Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комисси байгуулха тухай дурадхал КПСС-эй XX съезд дээрэ оруулагдаһан байгаа гэжэ һануулаад, тус комисси хадаа ажахын болон культурна барилгын асуудалнуудаар бүхы союзна республиканuudта таарахаар, тэдэнэй ниитэ аша туһада зорюулагдаһан нэгэн янза хараа бодол зохёодог орган болохо юм гэжэ нүхэр Лацис хэлэбэ. Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин ажал-ябуулгаяа эхилхэдэнь, манай ороной ажахын болон культурна барилгада национальна республиканuudай олон онсо ондоо илгаануудые хараада абаха арга боломжо олдохо байна.

Тус комиссиин бүридэлдэ Түрүүлэгшэһээ гадна, 30 гэшүүд орохо. Тиихэдээ союзна республиканууд бүхэнһөө 2 түлөөлэгшэ байха. Тэрэнһээ гадна, автономно республиканuudһаа, областьнуудһаа болон национальна округуудһаа һунгагдаһан Верховно Соведэй депутадууд комиссиин хүдэлмэридэ мүн лэ хабаадалсаха байна. Экономическа комисси ажал-ябуулгадаа элитэ ехэ мэргэжэлтэдые хабаадуулха аргатай.

Депутадууд **С. Нурутдинов** (Узбекскэ ССР), **А. А. Гендриксон** (Эстонско ССР), **В. П. Онищенко** (Украинска ССР) Экономическа комисси байгуулха гэһэн дурадхалые дэмжээ.

Нэгэ түрүүлэгшэтэйгээр, 30 гэшүүдтэйгээр Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссие байгуулха тухай тогтоол палата баталан абана.

Комиссиин түрүүлэгшээр депутат **О. И. Иващенко** (Украинска ССР) һунгагдаа.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй заседани дүүрэбэ.

Февралиин 12-то үглөөнэй 10 часта Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани болохо.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Республикын колхозууд, совхозуудта мяха ехээр абадаг болохо тухай

Һая партиин обком, Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Совет мяха абалгын асуудал хаража үзэбэ. Тиигээд республика доторнай мяхан тон багаар абтана, энэ зорилго мүнөө манай урда байгааша шухала асуудалнуудай нэгэн болоо гэжэ тоолоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ мяха абаха түсэб дүүрээгүй, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ оройдоо 9 центнер абтаа гэхэ гү, али 1954—1955 онуудай ажахын жэлэйхидэ орходоо 1,7 центнер мяхан багаар абтаа.

Олон мал элдэб доторой гаргаша гэдэгтэ хорогдоно. Жэшээлхэдэ, нёдондо гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргээгүй байһан аад, Бичурын, Хориин, Баргажанай, Заиграйн, Закаменай аймагуудта ехэ олон мал хороогдоһон байна.

Малые бэлшээхэ, шахаха хүдэлмэринүүдэй муугаар эмхидхэгдэдэг дээрэһээ гүрэндэ бага бэетэй, туранхай мал олоор тушаагдана. Нёдондо Хориин аймагай колхозуудай гүрэндэ тушааһан эбэртэ бодо мал дунда зэргээр оройдоо 211 килограмм, Закаменай колхозуудай тушааһан хонид — 28 килограмм, Түнхэнэй колхозуудай тушааһан гахайнууд—39 килограмм татаа.

Олохон колхозуудта мяхан болгогдохо һубай мал намар байхада илгагдажа, тусхай гүүртэнүүд, отаранууд эмхидхэгдэнэгүй. Тэдэнэр һара бүридэ шэгнэгдэнэгүй, үбэлжэлгын үедэ һубай мал тураашегүй һаа, томо боложо байхаар эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагдажа байдаггүй байна. Үбэлэй үедэ малшад һубай малай шэгнүүр нэмээһэнэй, тураангүйгөөр ондо оруулһанай түлөө материальна талаараа урмашуулагданагүй.

Гахай һайнаар үсхэбэрилжэ, тэдэниие олоор шахадаг болоо һаа, горьтой ехэ мяха абаха аргатай байнабди гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, Министрнүүдэй Совет тооложо. Юуб гэхэдэ, гахай түргэнөөр томо болодог, түргэнөөр таргалдаг бшуу. Гэхэ зуура, гахай үсхэбэрилгэдэ ёһотой анхарал табигданагүй, энэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии. Олонхи колхозуудта поршоонхонууд ондоо тээшэ худалдагдана, гахайнууд муугаар шахагдана. Энээн дээрэһээ боложо нёдондо гүрэндэ тушаагдаһан мяханай оройдоо 14,5 процентнь гахайн мяхан байгаа. Нёдондо гахай шахаха түсэб оройдоо 28,4 процент дүүргэгдэжэ, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 2 центнер мяхан абтаһан байна.

Мяха багаар абадаг байбашье, партиин олон айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүд энэ хэрэгтэ хам оролсоногүй, колхозуудта мяха абаха түсэбые зүбөөр, тааруугаар табинагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ Ториин аймагай колхозууд 10091 центнер мяха абаһан юм. Теэд мүнөө жэлдэ гүрэндэ 8783 центнер мяха тушааха, худалдаха уялгатай байһан аад, 8277 центнер мяха абахаар түсэблөө. Иимэ баримта мүн Хориин, Бичурын, Хэжэнгын болон бусад зарим аймагуудта үзэгдэнэ.

КПСС-эй обкомой бюро, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

Мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ 1957 ондо республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай шухала зорилго болоно.

Колхозууд, совхозуудай шухала хүдэлмэринүүдэй нэгэн байһан мяха абалгадахи дутагдалнуудые усадхаха талаар эрид хэмжээнүүдые абахыень Хүдөө ажахын министерстводэ, РСФСР-эй Совхозуудай министерствоһээ манай республикада байдаг түлөөлэгшэдэ, КПСС-эй айкомуудта, аймгүйсэдкомуудта, МТС-үүдэй директорнүүдтэ шанга эрилтэ табиха.

Колхознигууд болон мэргэжэлтэдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар 1957 ондо мяха ехээр абаха тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые февралиин 15 болотор зохёохыень партиин айкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, МТС-үүдэй директорнүүдые уялгалха. Хэмжээ-ябуулга зохёоходоо иимэ зүйлнүүдые хараада абаха хэрэгтэй:

гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө заатагүй дүүргэхээр, мүн доторой болон бусад гаргашада хэрэглэхэ мяхаяа хараада абажа, мяха абаха түсэб ямар малаар, мүн шубуудаар дүүргэгдэхэб;

хэды мал, ямар шубуу таргалуулха, шэгнүүрыень хэды центнерээр, али сүүдхэдээ хэды шэнээнээр дээшэлүүлхэ байһыень харуулһан фермэ, бригада бүхэндэ, хонишодто, адуулгашадта, гахайн, шубуунай фермын хүдэлмэришэдтэ һара, квартал бүхэнэй түсэб табижа үгэхэ;

1957 ондо ямар түрэлэй мал, мүн шубууд ямар кварталда тушаагдахаб.

Мяха абаха түсэбөө заатагүй дүүргэхын тулада иимэ юумэнүүдые хэхэ гэжэ партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүд уялгалагдаа:

колхозууд, совхозуудта мал таргалуулха тусхай бригадануудые, али фермэнүүдтэ тусхай гүүртэ, отарануудые бии болгохо. Тиигээд эдэ бригадануудта гү, али тусхай отара, гүүртэнүүдтэ хүгшэрһэн гү, али муудаһан үнеэдые, эхэ хонидые оруулалсан, 6 һараһаа дээшэ наһатай эбэртэ мал, 4 һараһаа дээшэ наһатай хонидые тушаажа үгэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ һубай малай бригадануудта залуу мал томо болгохо, мүн малые һайнаар бэлшээжэ таргалуулха тусхай гүүртэ, отарануудые бии болгохо шухала;

энэ оной мартын 15 болотор бүхы колхозуудта таргалуулагдаха эбэртэ бодо малые, хонидые, адуу илгажа шэгнээд, тусхай гүүртэ, отара болон адуунай һүрэгүүдые бии болгохо; таргалуулагдаха һубай малда һайн ногоотой, уһатай бэлшээри таһалжа үгөөд, зундаа нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхын тулада дүтэ шадарынь кукуруза болон тэжээлэй бусад культуранудые тариха.

Энэ жэлдэ залуу эмэ гахайнуудые поршоонхолуулха, гахайнуудые богони болзорто түрүүлдэг болохо, гахайнуудай зунай байрануудые бариха, фермэдэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха талаар шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүдэй, совхозуудай директорнүүд уялгалагдаа.

Мал һайнаар таргалуулһанай түлөө үгтэхэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугууд—аймагуудай нэгэн, МТС-үүдтэ — хоёр, колхозуудта —гурбан тугууд бии болгоглоо. Дамжуулгын Улаан тугууд квартал бүхэнэй дүүрэхэдэ иимэ үрэ дүнгүүдые хараада абалсан барюулагдаха юм:

жэл соо хэды шэнээн мяха абаха түсэбтэй байгаад хэды эбэртэ бодо мал, хони, гахайнуудые бэлшээн таргалуулгада, шахалгада табяаб, таргалуулагдаһан малынь хэды шэгнүүртэйгээр, хүшэнэйнгөө талаар ямар сэгнэлтэтэйгээр абтааб (эбэртэ бодо мал 270 килограммһаа, хони—40 килограммһаа, гахай—70 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй байха ёһотой);

мүн шахажа, бэлшээн таргалуулжа байһан малынь хоног соо хэды шэнээнээр шэгнүүрээ нэмээгээб;

гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха кварталайнгаа түсэбые ямараар дүүргэжэ байһыень харалсаха. 1-дэхи кварталда гүрэндэ тушааһан малайнь 20 процентһээ үсөөн бэшэнь тарган, дундаһаа дээшэ хүшэтэй, 80 процентнь дунда зэргын хүшэтэй, 2-дохи кварталда—40 процентһээ үсөөн бэшэнь дундаһаа дээшэ хүшэтэй, тарган, 60 процентнь дунда зэргын хүшэтэй, 3-дахи кварталда 60 процентһээ үсөөн бэшэнь дундаһаа дээшэ хүшэтэй, тарган, 40 процентнь дунда зэргын хүшэтэй, 4-дэхи кварталда—30 процентһээ үсөөн бэшэнь дундаһаа дээшэ хүшэтэй, тарган, 70 процентнь дунда зэргын хүшэтэй байха ёһотой;

абаһан мяханайнь 25 процентһээ бага бэшэнь гахайн мяхан, 2,5 процентһээ бага бэшэнь шубуунай мяхан байха ёһотой.

Дамжуулгын Улаан тугые Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотатайгаар барюулха зуураа, мүнгэн шан: — аймагта 5 мянган түхэриг, МТС-тэ нэгэдэхи һууриин түлөө 3 мянган түхэриг, хоёрдохи һууриин түлөө 2 мянган түхэриг, колхозуудта мянган түхэриг үгтэхэ байна. Энэ мүнгэн шан малшадые, МТС-эй хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдые шагнахын тула үгтэнэ.

Хүдөөгэй ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй хандаһан Хандалга дотор хэлэгдэһэн уряануудые заатагүй дүүргэхын тула колхозуудай, фермэнүүдэй, малшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ партиин айкомууд, колхозуудай, совхозуудай партийна эхин организацинууд уялгалагдаа.

Мяха абалгатай холбоотой асуудалнуудые газетын хуудаһанууд дээрэ, мүн радиогоор саг үргэлжэдөө тунхаглажа, түрүү колхозууд болон фермэнүүдэй дүй дүршэл тухай бэшэжэ, хөөрэжэ, дутуу дунданууды шангаар шүүмжэлжэ байха гэжэ республикын, мүн аймагай газетэнүүд, радиодамжуулгын комитет, Хүдөө ажахын министерство уялгалагдаа.

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд

МЭРГЭЖЭЛТЭЙ МОДЕЛЬЩИК

Модельнэ цехын уужам, һаруул таһалга соо ороходомнай сабуугай, модоной дабирхайн хоншуу үнэр анхилжа байба. Дархашуул доро доро сүлөөгүй ажаллана. Таһалгын зүүн урда буланда сагаан шарайтай, нарин үндэр бэетэй гушаад гаран наһатай хүн модо харуулдажа байба. Һүүлдэ мэдэхэдэ энэ нүхэр «СО» паровозой цилиндрын модель дархалжа байһан байба.

—Манай эрхим хүнүүдэй нэгэн Виктор Олегович Сабельников,—гэжэ цехын начальник Николай Иванович Илюхин энэ нүхэртэй бидэниие танилсуулаад, саашань үргэлжэлүүлбэ. — Нүхэр Сабельников мэргэжэлтэй модельщик байхаһаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Нүхэр Сабельников бидэнтэй ойро зуура хөөрэлдэжэ һуухадаа өөр тухайгаа богонихоноор хэлэжэ үгэбэ. Тэрэнэй намтар юрын советскэ хүнүүдэй намтарһаа юугээрээшье илгаагүй.

—1923 ондо Курска областьдо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн байнаб. 1936 ондо эхэтэеэ Улан-Удэ ерэжэ нютагжаа һэмди. ФЗУ һургуули 1940 ондо дүүргээд, паровоз-бүтээлгын заводто хүдэлжэ эхилээ һэм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадалсажа, Мо[...]ваһаа Вена хүрэтэр гитлеровец[...]дые намналсаһан байнаб. Дай[...] һүүлээр түрэл заводоо буса[...] ерээд, мүнөө хүрэтэр ажаллаһа[...] би,—гэжэ Виктор Олегович хөө[...]нэ.

Нүхэр Сабельников 6-дахи раз[...]дай модельщигээр ажаллаха з[...]раа, баян дүй дүршэлтэй, хүдэл[...]ридөө түрүү арга хэрэглэдэг, н[...]тын ажалда эдэбхитэйгээр хаб[...]далсадаг болоһон байна. Эгээн [...]рин, орёо хүдэлмэри Виктор Оле[...]вичтэ даалгагдадаг юм. Ажал[...] үнэн сэхээр хандажа, эрмэл[...] оролдолго гаргажа, үгтэһэн дааба[...] богонихон болзорто, һайн шанарт[...]гаар дүүргэдэг байна. Тэрэнэй ү[...]рэйнь бүтээсэ 200—240 процент[...] доошо ородоггүй. Энээнһээ гад[...] Виктор Олегович хэдэн залуушу[...]лые модельщигэй мэргэжэлдэ һу[...]гаа. Мүнөө нүхэр Темповскиие һу[...]гажа байнхай, мүн өөрынгөө мэр[...]жэл дээшэлүүлхын тулада техн[...]нимумдэ, политкружогто һурал[...]на.

Эсэшэ сусашагүй ажалайнгаа [...]лөө «Эрхим паровозник» гэжэ [...]даляар тэрэ шагнагданхай.

Виктор Олегович Городской [...]ведэй депутат байха зуураа, һу[...]гагшадайнгаа найдабариинь [...]рюулжа шадаһан байна. Арад[...] үнэн сэхэ хүбүүн, коммунист Ви[...]тор Олегович Сабельниковые Ула[...] Удын городской Соведэй депутад[...] кандидадаар паровозо-бүтээлгы[...] заводой модельнэ цехын хүдэлм[...]ришэд болон албахаагшад дахин[...] дэбжүүлээ.

А. Данилов.

Уран дархан Галдан Ленхобоев

Галдан Ленхобоевич Ленхобоев Иволгын аймагай Олзон нютагай үгытэй хүнэй бүлэдэ, 1907 ондо түрэһэн юм. Галданай үбгэн абань уран дархан байба. Аша хүбүүгээ дархан болгохо гэжэ тэрэ ехээр оролдодог һэн. Тиигэһэнэйнь ашаар Галдан бага наһанһаа дарха хэжэ эхилээ. Зүгөөр, бэлиг шадабаринь Советскэ засагай үедэл бүхы талаараа хүгжэһэн байха юм.

Орон дайдымнай шарайе үндэһөөрнь хубилгажа эхилһэн индустриальна хүгжэлтын түрүүшын жэлнүүдтэ, манай республикын түб хото—Улан-Удэдэшье заводууд, фабриканууд баригдажа эхилээ һэн. Галдан Ленхобоевич хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсажа, эдир наһанайнгаа эршэ хүсэ гаргахаяа 1931 ондо город ерээд, «Механлит» заводто хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хори гаран жэлдэ тэндээ таһалгаряагүй ажаллажа, түрүү хүдэлмэришэн, уран дархан болоһон байна. Нүхэр Ленхобоев өөрынгөө мэргэжэлдэ залуушуулые һургадаг, ойлгогдосогүй орёо юумые заажа үгэдэг юм. Энэ үе соо арба гаран мастернуудые һургажа гаргаа.

Галдан Ленхобоевич уралан нарижуулха дурадхалнуудые оруулжа байдаг. Столярна цехтэ хэрэглэгдэхэ юумэ харуулдадаг станогые, тракторнууд болон машинануудай частьнуудые һайжаруулан заһаха олон дурадхалнуудые оруулжа, ехэ туһа хүргөө. Заводой инженернүүд, технигүүд энэ хүдэлмэришэнһөө элдэб асуудалаар зүбшэл, заабари абадаг.

Эрхим дархан Ленхобоев заводойнгоо хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Удаан саг соо заводтохи профсоюзай комитедэй [...]шуун ябаа. Ажалшадай депутаду[...]дай районойнгоо Соведэй депут[...] боложо 1955 ондо һунгагдаад, [...]далдаа наймаанай ба ниитын хо[...]лой асуудал шиидхэдэг саг үрг[...]жын комиссида хүдэлһэн бай[...] Г. Л. Ленхобоев амжалтата аж[...]лайнгаа түлөө БМАССР-эй Верхо[...]но Соведэй Президиумэй Хүндэ[...]лэй грамотануудаар, мүн КПСС[...] горкомой, горсоведэй грамотану[...]даар хэды дахин шагнагдаһан ба[...]ха юм.

Галдан Ленхобоевич табада[...] табанжэлэй даалгабариие хоёр ж[...] табан һарын туршада, зургаада[...] табанжэлэй түрүүшын жэлэй т[...]бые 7 һарын туршада дүүргээ.

Нүхэр Ленхобоев республики[...] түүхэтэ газарнуудые һайн мэдэ[...] тула, хизаар ороноо шэнжэлхэ [...]хилогическа экспедицидэ хабаада[...]саһан байна.

«Механлит» заводой хүдэлмэ[...]шэд, инженернүүд, технигүүд [...] албахаагшад һунгуулиин урда т[...]хи суглаан дээрээ эрхим хүдэлм[...]ришэн Галдан Ленхобоевич Ленх[...]боевые Улан-Удын городской Сов[...]дэй депутадта кандидат болго[...] һунгуулиин 14-дэхи округһоо дэ[...]жүүлээ. Уран дархан Ленхобоев х[...]дэлмэришэдэй найдабариие дүү[...]гэхэнь лабтай.

Б. Егоров.

Предприяти бүхэндэ шиидхэгдэхэ асуудал

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленум социалистическэ промышленностиин хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зуураа, уралан нарижуулга ба ухаалан зохёолгые үргэдхэхэ шухала байһан тухай тэмдэглэһэн байна. Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада нэн түрүүндэ инженернүүд, технигүүд болон хүдэлмэришэдые тус хүдэлмэридэ олоор хабаадуулха гэжэ заагдаа һэн.

Районоймнай партийна организаци энэ пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, предприяти бүхэндэ уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө тэмсэжэ эхилээ. Мүнөө район дотор 432 уралан нарижуулагшад тоологдоно. Тэдэнэр үнгэрэгшэ 1956 ондо уралан нарижуулгын 605 дурадхал зохёожо, үйлэдбэридэ хэрэглэһэн байна. Тэдэнэйнь ашаар жэл соо 1.125 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн арьбалагдаа.

Үйлэдбэри дээрэ аша үрэ һайнтай уралан нарижуулгын дурадхалнуудые зохёогшодой тоодо шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэд нүхэд Кильдышев, Гендлин, Седых, судно-заһабарилгын заводһоо нүхэр Сурков, Вишняков; «Механлит» заводһоо нүхэд Колбин, Седунов болон бусад оролсоно. Эдэ нүхэд ажалай новаторнууд байхынгаа хажуугаар, машина зэмсэгүүдээ шэнэдхэн хубилгажа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводой дирекци болон партийна организаци уралан нарижуулгада хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулха хэрэгтэ саг үргэлжэ анхарал хандуулна. Тиимэһээнь нёдондо жэлдэ эндэ уралан нарижуулгын 163 дурадхал зохёогдожо, тэдэнэйнь 94-ниинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдээ. Заводой партийна организаци ехэ удхашанартай энэ асуудалые хүдэлмэриингөө шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолодог болонхой. Тиин квартал бүхэндэ уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой конференци үнгэргэжэ, хүдэлмэришэдые техникын шэнэ туйлалтатай танилсуулдаг, дүй дүршэлөө андалдан абалсаха арга тэдэнэртэ олгодог байха юм. Заводой дирекци уралан нарижуулгын эрхим дурадхал зохёолгоор үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь һарада конкурс соносхоһон байгаа. Нүхэд Седых, Чуйков, Пузенко гэгшэдэй зохёоһон дурадхалнууд конкурсдо эрхим сэгнэлтэ абаа һэн. Мүнөө шэлэй заводто уралан нарижуулагшадай тусхай ханын газетэ гаргагдадаг боложо, тэндэ хүдэлмэришэдэй зохёоһон эрхим дурадхалнууд, техническэ наукын шэнэ туйлалтанууд толилогдоно. Тэрэшэлэн техническэ бюллетень, «Шэл» гэжэ журнал гарадаг болоо. Тэдэ бюллетень болон журналда заводой мэргэжэлтэд, түрүү хүдэлмэришэд уралан нарижуулгаар өөһэдынгөө һанамжануудые бэшэдэг болоо.

Шэлэй заводой уралан нарижуулагшадай хүдэлмэриие техническэ совет эрхилнэ. Заводой главна инженер нүхэр Пузенко тус соведые хүтэлбэрилхэ зуураа, уралан нарижуулгада хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулхын тулада ехэхэн оролдолго гаргана.

Районоймнай промышленна предприятинуудта уралан нарижуулга дэлгэржэ байбашье, энэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Пивын завод, «Победа», «Труд», «Восход» гэжэ олзоборилгын артельнүүд болон бусад предприятинуудта нёдондо жэлдэ уралан нарижуулгын нэгэшье дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээгүй байгаа. Иимэ байдалай шалтагаан юуб гэхэдэ, предприятинуудайнь хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд тус асуудалда ёһотой анхарал оролдолго хандуулнагүй. Тиимэһээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха түсэбүүд жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй байха юм. Эдэ предприятинуудта уралан нарижуулгын дурадхал зохёохо хүнүүд үгы гэжэ хэлэхын аргагүй. Шадабари мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэд хэдышье бии. Гансал эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй.

Тиихэдэ, зарим нэгэ предприятинуудта хүдэлмэришэдэй зохёоһон дурадхалда хэрэгтэй анхарал хандуулдаггүй, гаргаһан үүсхэлыень дэмжэдэггүй ушар үзэгдэдэг. Иимэ таарахагүй байдал «Бурмонголстрой» трестын барилгын хэрэгсэл бүтээдэг комбинадта тохёолдонхой. Комбинадай директор нүхэр Ткаченко, технорук нүхэр Поклад, парторганизациинь секретарь нүхэр Сидорычев гэгшэд уралан нарижуулгын хүдэлмэриие коллектив соогоо ябуулхые оролдоногүй. Мүнөө болотор эндэ техническэ совет байгуулагдаагүй, хүдэлмэришэдэй дунда техническэ һуралсал эмхидхэгдээгүй байһаар.

Гэбэшье, тус комбинадта түрүү хүдэлмэришэн нүхэр Фисенкые хүн бүхэн мэдэхэ. Энэ новатор барижа байһан машина зэмсэгээ хэнэйшье туһаламжагүйгөөр шэнэдхэн хубилгажа, ажалайнгаа бүтээсые жэл ерэхэ бүри дээшэлүүлжэ байна. Һүүлшын хоёр жэлэй турша дотор нимгэн хабтагай, нариихан модо хюрөөдэхэ, мүн ленточнэ хюрөөтэй станогуудые ухаалан зохёогоо. Тиигэжэ ажалайнгаа бүтээсэ эрид дээшэлүүлээ. Теэд комбинадайнь хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Фисенкын зохёоһон станогууд предприятидань хэды түхэригэй арьбалалта хээб гэжэ тооложошье үзөөгүй байха юм.

Тэрэшэлэн «Механлит», судно-заһабарилгын заводуудта, городской электростанцида болон бусад предприятинуудта уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха арга бии. Теэд гансал хүтэлбэрилэгшэдынь шухала хэмжээ-ябуулгануудые абанагүй. Илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдынь эдэбхи үүсхэл багатайгаар хүдэлмэрилнэ.

Предприятинуудай партийна, профсоюзна организацинуудай уралан нарижуулгые һулаар хүтэлбэрилжэ байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Уралан нарижуулгаар байгуулагдаһан профсоюзай завкомуудай комиссинууд ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй.

Үйлэдбэри дээрэ ухаалан зохёолгын дурадхалые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ хүдэлмэришэдэй дунда техническэ пропаганда һайнаар табилгаһаа ехээр дулдыдаха байна. Гэхэтэй хамта, районой предприятинуудта техническэ темээр лекци болон элидхэл тон үсөөн уншагдана. Түрүү уралан нарижуулагшадай хүдэлмэриин дүй дүршэл багаар дэлгэрүүлэгдэнэ.

КПСС-эй XX съезд социалистическэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ талаар советскэ хүнүүдэй урда харюусалгатай зорилго табяа. Тэрэ зорилгые бэелүүлэн, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд уралан нарижуулгын хүдэлмэриие толгойлон хүтэлбэрилхэ уялгатай. Тиин предприятидаа техническэ конференци үнгэргэжэ, хүдэлмэришэдтэ туһалха, барижа байһан машина зэмсэгүүдыень шэнэдхэн хубилгаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсуулха зэргэтэй. Предприяти бүхэндэ ажал ехэтэй хүдэлмэри бии. Элдэб механизмуудые зохёожо, тиимэ хүдэлмэриие механизацилха шухала.

Предприятинуудай партийна, профсоюзна организацинууд техническэ соведүүдэй хүдэлмэриие наринаар шалгажа, хүдэлмэришэдэй зохёоһон үнэтэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ заатагүй нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри дээрэ ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи хэрэглэхэ ябадал туйлаха байна.

Мүнөө предприятинуудта коллективнэ договорнууд баталагдажа байна. Тэрэ договор соо уралан нарижуулгын хүдэлмэреэр тусхай хэмжээнүүд хараалагдаха ёһотой.

Октябрьска социалистическэ революциин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн хаа хаанагүй үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ эхилбэ. Манай районой хүдэлмэришэд түүхэтэ энэ һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тулада, үйлэдбэридөө байһан бүхы арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхын түлөө тэмсэхэ байна. Тэрэ тоодо предприяти бүхэнэй уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ туһалха шэнэ шэнэ дурадхалнуудые олоор зохёохо, тэдэнээ үйлэдбэридөө шадамараар нэбтэрүүлхэ уялгатай.

С. Бадмацыренов, КПСС-эй Улан-Удын Городской райкомой секретарь.

Эрхим хонишон

Цырендэжит Найдановна Со[...]дуева 1909 ондо Сэлэнгын аймаг[...] Караул нуга гэжэ нютагта үгыт[...]шадалтай бурят айлай бүлэдэ т[...]рэһэн юм.

Үгытэй малша бурядай басаг[...] эрдэмдэ һуража шадаагүй бэлэ[...] Бага балшар наһанһаа нютагай[...]гаа баяшуулай, Ново-Селенгинск[...] наймаашадай хүлһэнишэн бол[...] ажаллажа эхилһэн байгаа.

Агууехэ Октябрьска социалисти[...]ческэ революциин илаһанай аша[...] бурят-монгол арадтайгаа хам[...] Цырендэжит басаган хүн шэнгэ[...] ажаһууха, дуран соогоо ажал хэ[...] аргатай болоо һэн.

1930 оной хабар Цырендэжид[...] түрэһэн нютагта хүдөө ажахын ар[...]тель эгээн түрүүн эмхидхэгдэһэ[...] юм. Өөрынгөө түрэлхидтэй хам[...] тус артелиин гэшүүн болоһон ба[...]гаа. Тэрээнһээ хойшо 26 жэл үнг[...]рөө. Цырендэжит Найдановна ко[...]хоздо ороһонһоо хойшо ходо шаху[...] хамтын малажал дээрэ һаалишаа[...] хонишоор ажаллана.

3—4 жэлэй саада тээ аймагай з[...]рим колхозуудаар хонидые хур[...]гадтайнь хамта байлгажа түлжүү[...]дэг болоо һэн. Цырендэжит Найд[...]новна энэ аргаар хурьгадые тү[...]жүүлжэ, ехэ амжалта туйлаж[...] байнхай. Нёдондо 100 толгой э[...] хонин бүриһөө 103 хурьга абаж[...] түлжүүлээ. Мүнөө үбэлэй 150 хур[...]га абаад, тиимэ аргаар түлжүү[...]жэ байна.

Нүхэр Сондуева ажалаараа ша[...]гаран, артелиин гэшүүдэй дунд[...] хүндэтэй, ехэ дүршэлтэй хонишо[...] гэжэ алдаршанхай.

Нүхэр Сондуева һунгагшадайн[...]гаа найдабариие, депутат хүнэ[...] хүндэтэ уялгануудые саашадаа н[...]рэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь [...] дамжаггүй.

С. Шарапов.

ТРАКТОР, МАШИНА ЗАҺАБАРИЛГЫЕ, ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ СЭБЭРЛЭЛГЫЕ ОЙРЫН САГТА ДҮҮРГЭЕ!

Нютагай партийна, советскэ органууд машинно-тракторна паркые бэлэн болгохо, тэрэниие зүбөөр ашаглаха хэрэгые өөһэдынгөө шанга хиналта доро абаха ёһотой.

(КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаһаа).

* *

Ехэ-Кударын МТС-эй механизаторнуудай уялга

Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн Ехэ-Кударын МТС-эй механизаторнууд үнгэрэгшэ жэлдэ зарим тэды амжалта туйлаһан байна. Тракторна хүдэлмэриин түсэб 112,6 процент дүүргэгдээ, нэгэ трактораар (15 хүсэтэй) 685 гектар хахалагдаа. Энээнһээ гадуур таряа хуряалга дээрэ механизаторнууд эршэмтэй һайнаар хүдэлмэрилжэ гараа һэн.

Зарим механизаторнууд эсэшэ ядашагүйгөөр ажаллажа, түсэбһөө гадуур нилээдгүй ехэ газар элдүүрилһэн, түлишэ арьбалһан байна. Жэшээлхэдэ, Иван Жарников «ДТ-54» маркын трактораар сезон соогоо 1398 гектар газар хахалһан, 3408 килограмм түлишэ арьбалһан, Александр Спиридонов «Беларусь» трактораар 681 гектар газар элдүүрилһэн юм. Манай республикын мэдээтэ комбайнер Иннокентий Жарников лафетнэ жаткаар 908 гектар таряа амяарлан хуряаһан, комбайнер Гармажап Батомункуев 549 гектар амяарлан хадагдаһан таряае түүлжэ сохиһон байха юм.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан Хандалгые Ехэ-Кударын МТС-эй механизаторнууд халуунаар угтажа, улам эршэмтэйгээр ажаллана. Механизаторнууд шэнэ уялгануудые абаа. Бригадир Капустинай бригадынхид нэгэ условно трактораар 900 гектар газар энэ жэлдэ хахалха, гектар бүриһөө 12 центнер ороохо хуряаха уялга абаһан байна. Мүн бригадир Д. Жарников иимэрхүү уялга абаа һэн.

Бүхыдөө гектар бүриһөө 12 центнер ороохо, 100 центнер овощь, 100 центнер хартаабха хуряаха уялга абтаа. Энээниие бэелүүлхын тула полинууд дээрэ 100 мянган центнер наг шэбхэ гаргаха, үрэһэ хүрэнгөө саг соонь тарилгын шанарта хүргэхэ, эртын ороохото культурануудые 8 хоногто таряжа дүүргэхэ, 360 гектар шэнэ газар элдүүрилхэ гэһэн уялга МТС-эй механизаторнууд энэ суглаан дээрээ абаа һэн. Мүн 1500 гектар газар нүхэр Мальцевай аргаар элдүүрилэгдэхэ, бүхы таряалангай 60 процентэнь амяарлан хуряагдаха, 160 гектар талмай модо бургааһанһаа сэбэрлэгдэхэ юм. Тракторнуудаа заһажа дүүргээд, нютагай Советүүдтэ һунгалтын үдэр болотор 14 комбайн, бусад машинануудаа апрелиин 25 хүрэтэр заһабарилха гэжэ эндэхи механизаторнууд шиидэнхэй. Абаһан уялгануудаа дүүргэхын тула ехэ-кударынхид бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна.

Г. Одоев.

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хабарайнгаа тарилгада һайнаар бэлэдхэжэ байна. Эндэ шэниисын бүхы үрэһэн сэбэрлэгдэө, хара таряанай үрэһэн сэбэрлэгдэжэ һаяар дүүргэгдэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машинист Радна Жимбуев, колхозой гэшүүн Дамба Жимбуева хара таряанай үрэһэ «ОСМ-3-У» гэжэ машинаар сэбэрлэжэ байна.

С. Глазуновой фото.

Хабарай тарилгада мууса бэлдэнэ

Үндэр ургаса ургуулхын тулада урдаһаа бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ олон зон хэлсэдэг. Эдэ зүбтэй үгэнүүдые Прибайкалиин колхозуударшье дуулажа болохо. Зүгөөр энэ оролдолго Прибайкальска аймагай олохон колхозуудаар, мүн тэрэнэй МТС-тэшье гаргагданагүй гэжэ сэхэ хэлэхээр.

Энээн тушаа үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай дүүргэлтэ эли бодоор гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, түсэбэй ёһоор 45 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан, таряалан, огород дээрэ гаргагдаха байһан аад, арайхан гэжэ 5000 тонно гаргагдаа. Үнэһэ, шубуунай аргал суглуулха түсэб арбаад процент дүүргэгдэө. Саһа тогтоохо, тошон баряаха хүдэлмэри огто ябуулагдаагүй.

Маленковой, Молотовой, Чкаловой нэрэмжэтэ колхозууд үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгые ехээр унжагайруулна. МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд 5000 тонно наг шэбхэ гаргаха, 3000 гектар талмай дээрэ саһа тогтоохо уялга абаһан аад, мүншье хээгүй.

Аймагай олон колхозуудаар үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэлгэ удааржа байна. МТС-тэ «ОС-3» маркын үрэһэ сэбэрлэдэг 3 машина бии нэрэтэй. Теэд эдэ машинанууд элдэб шалтагаанһаа боложо, ехэнхи сагаа зогсожо, өөдтэй юумэ хэнэгүй. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Бурлаков, Жарников гэгшэд энээн тушаа ямаршье хэмжээ абанагүй. Мүнөө бүхы сэбэрлэгдэхэ үрэһэнэй оройдоол хахадынь сэбэрлэгдээ. Тиихэдэ зарим колхозуудта хартаабхын үрэһэн дутамаг байна.

Колхозуудаар хомууд, тоног болон зэр зэмсэгүүд заһабарилагданагүй, овощь, хартаабха, кукуруза ургуулха звено, бригаданууд саарһан дээрэ байгуулагдаад лэ бодото дээрээ эмхидхэгдээгүй. Колхознигуудай агротехническэ һуралсал эмхидхэгдээгүй, энэ хэрэгтэ МТС, колхозуудай мэргэжэлтэд анхаралаа хандуулнагүй.

Прибайкальска аймагта хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хангалтагүйгөөр ябажа байһанда МТС, колхозуудай мэргэжэлтэд ехэхэн зэмэтэй. Агрономууд эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Миин лэ колхозой түрүүлэгшэдтэ зүбшөөл үгөөд лэ үүргэеэ дүүргэдэг заншалтай. Энээн дээрэһээ боложо эдэ нүхэд үрэһэ сэбэрлэлгэ, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай дүүргэлтые хинан шалганагүй, энээн тушаа оролдолго гарганагүй, дутуу дундануудтайнь эбсэшоод байна. Жэшээнь, Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо «ОС-3» машинаар 600 центнер ороохон шанар муутайгаар сэбэрлэгдэһэн дээрэһээ, дахин сэбэрлэгдэхэ болоо. Теэд колхозой агроном Новиков юугээ хаража байһан хүм?

МТС, колхозуудай мэргэжэлтэд хоорондоо барисаагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. МТС-эй главна агроном Жарников колхозуудай мэргэжэлтэдтэ горьтой туһаламжа үзүүлнэгүй.

В. Михайлов.

Республикын МТС-үүдтэ трактор, комбайн заһабарилга тухай 1957 оной февралиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Трактор	Комбайн
Темлюйскэ	130,0	—
Үдын	121,6	—
Түнхэнэй	117,5	48,4
Хамнигадайн	109,7	10,0
Кабанскын	107,5	78,2
Ехэ-Кударын	106,2	17,2
Селендумын	106,0	—
Тарбагатайн	105,1	—
Ториин	103,2	86,9
Нарһатын	100,0	100,0
Эгэтын	100,0	14,2
Үшөөтэйн	97,9	—
Жэрэмэй	94,5	—
Цагаан-Усанай	93,8	—
Сэлэнгын	93,3	9,0
Охин-Булагай	92,9	13,6
Хориин	92,1	14,2
Кяхтын	92,1	13,3
Бургалтайн	90,4	7,1
Итанцын	90,0	—
Иволгын	88,0	12,5
Погранична	88,0	—
Ехэ-Куналейн	86,0	13,3
Курбын	85,4	77,2
Саянтын	83,7	19,0
Шэнэ-Бэреэнэй	83,6	61,5
Суулгын	80,3	8,7
Сүхын	80,0	13,3
Бага-Куналейн	78,3	37,8
Хэжэнгын	77,5	—
Закаменай	77,1	—
Чесанын	76,0	26,6
Хэрэнэй	75,5	—
Бичурын	75,3	58,9
Баргажанай	73,7	—
Хонхолойн	68,6	68,4
Хүнтэйн	67,8	—
Гашейн	63,1	9,0

Тракторнууд түхэреэн жэлэй туршада заһагдана

Манай МТС-эй бригадануудта тракторна хүдэлмэриин ехэхэн түсэб үгтэдэг. Жэл дотор зөөлэн хахалалга дээрэ бодоходо трактор бүхэндэ 825 гектар хүртэнэ бшуу. Тиимэһээ тракторнуудые зүбөөр ашаглаха, тракторай хүдэлмэриин үнэ сэнгые химдаруулха хэрэгтэ анхарал ехээр табигдана. Трактор, машинануудые саг соонь заһаад, тоһодоод ябахада, тракторай хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдэхэ, жэлэй ямаршье сагта тэдэниие заһаха арга олдохо байна. Заһабариһаа заһабари болотор үнгэрһэн саг соо, жэшээлхэдэ, «ДТ—54» трактор 1300 гектарай орондо 1800 га хахалхаар хараалагдана. Һайн эзэтэй трактор энэ түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, нүхэд Черных, Балдаковой бригаданууд условно трактор бүхэнөөр 951—1165 га зөөлэн хахалалга хэһэн байна. Зарим трактористнууд 2—3 мянган гектар хахалаа. Машинануудые зүбөөр хүдэлгөөд, һайнаар харууһалаад ябахада һаатаханшье үсөөрдэг. Тиигэжэ тракторнууд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдажа, тракторна хүдэлмэриин үнэ сэн нилээд химда болоно. Энээнһээ гадна тракторна бригадануудые ажахын тоосоондо оруулхада нилээд һайн байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй тэнгэһээ хойшо тракторна бригадануудаа ажахын тоосоондо оруулһан байгаабди. Хэсэг шэнээн нөөсэтэйгөөр ямар юумэ алмахаар бэ гэжэ механизатор бүхэндэ ойлгуулжа үгтэһэн байна. Нёдондоной июлиин эхиндэ 200 мянга шахуу түхэриг түсэбһөө үлүү гаргашалһан дээрэһээ бригадануудаа ажахын тоосоондо оруулхын тулада мэгдэһэн байнабди. Үлүү гаргашаяа жэлэй дүүрэтэр бүглэхэ хэрэгтэй байгаа ха юм.

Ажахын тоосооной тоо бүридхэл зүбөөр хэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Механизатор бүхэнэй хэһэн ажал, салин хүлһэн үлүү дутуугүйгөөр, саг соогоо бүридхэгдэхэ ёһотой. Гадна, механизатор өөрөөшье запасной частьнуудаа тоһодохо, галдаха материалнуудаа гамтайгаар гаргашалжа һурана. Урдань зарим хүнүүд элэн татаһан аад, үшөө ябад гэхээр частьнуудые хаяжархидаг һэн. Юуб гэхэдэ, тэрэ частиие хаяшье, болишье механизаторай өөрынь салинда сэхэ тудадаггүй байгаа. Мүнөө тиимэ бэшэ. Ямаршье деталь шадаал һаа удаан саг соо ябаг гэжэ механизатор бүхэн оролдоно. Гадна, бирагүйхэн юумэнэй болоходо, МТС-эй нүүдэл мастерскойе ходо дуудажа байхаяа болёо. Механизатор бүхэн багахан заһабариие байра дээрээ гү, али колхозой кузницада хэхые оролдоно. Юуб гэхэдэ, нүүдэл мастерскойе ерүүлхын тулада тракторист хэдэн түхэриг үлүү гаргашална. Иигэжэ хүн бүхэн байһан юумэеэ гамнадаг, хэрэгтэй зүйлнүүдээ наринаар хаража ябаха болоо.

Тракторист бүхэндэ лимидэй дэбтэр үгтэдэг байна. Тэрэ дэбтэртэ трактористын орошо гараша ходо тэмдэглэгдэдэг. Хэрбээ тракторист бүхы нөөсэеэ гаргашалжархёо һаа, ондоо хүнһөө урьһаар абаха баатай болоно. Тракторист В. Ф. Суворов 5645 түхэриг заһабариин мүнгэ алмаһан байгаа. Теэд тэрэ бригадын тракторист Васильев 1963 түхэриг үлүү гаргашалһан дээрэһээ 1957 ондо тэрэниие бусааха уялга үгэжэ, Суворовһоо мүнгэ урьһаар абаха баатай болоо. Саашадаа заһабариин мүнгэн зөөри алмадаг болохоб гэжэ Васильев уялга үгөө һэн.

Трактор заһабарилгые дүүргэжэ, орошо гарашаяа тоолоходомнай, 68 мянган түхэриг алмагдаһан байба.

Урдань тракторнууд бултадаа намар үбэлдөө заһагдадаг дээрэһээ тэрээндэ таарама тоо бүридхэл зохёогдонхой байгаа. Харин мүнөө түхэреэн жэлэй графигаар заһадаг болоһоор тоо бүридхэлэй хуушан гуримые хубилгаха шухала болоно.

Мүнөө бүхы тракторна бригаданууд колхозуудта хүдэлжэ байна. Үбһэ, солоомо зөөхэ, модо таллуулха, шэрэхэ хүдэлмэридэ механизаторнууднай ажаллана.

Тракторнуудые түхэреэн жэлэй графигаар заһадаг болоһоной ашаар, заһабарилгын шанар һайжархаһаа гадна, олон хүн эртэ сүлөөржэ, колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ аргатай болоно.

Н. Кириков, Темлюйскэ МТС-эй директор.

Колхозой зоотехник

(Шэнэ табанжэлэй түрүүшүүл тухай очеркнуудһаа)

— Январиин янгинама хүйтэн үнгэрбэшье, февральнай үшөөл шангашаг байна даа, хабарнай хайшаа байгша ааб,—гэжэ Августа Иннокентьевна хэлээд, бишыхан хүреэнүүд соо хоёр гурбаараа хэбтэжэ байһан тугалнууд тээшэ хаража:— урдань иимэ хүйтэнэй болоходо нарай малай байрые үдэртөө хоёр дахин түлигшэ бэлэйбди. Теэд мүнөөшье түлигдэдэггүй байрада ..алнай ямаршьегүй түлжэжэл, томо боложол байна даа — гэжэ урматайшаг янзаар хөөрэжэ байха зуураа, тугалай байрые то: анхаралтайгаар, мэргэжэлтын хурса нюдөөр шэртэн харана.

— Энэтнай нойтон лэ, хэбтэрынь һэлгээгүй ха юм та — гэжэ нэгэ нарай тугалай дорохи хохир солоомые хургаараа барижа үзөөд,— хэлэнэ. Тэрэнэй хажууда «зоотехнигнай юул гэгшэ ааб»— гэжэ һэрэмжэтэйхэнээр ябаһан залуухан тугалша басаган Пана Бельская улагад гэжэ нэгэ ман тээшэ, нэгэ зоотехник тээшэ харажархёод:

— Мэнэ гэһээр һэлгэхэб,—гээд гүйжэ гарашана.

— Манайшье залуушуул юушье хэжэрхихэ, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, зоригтой һайн нүхэд байха. Зүгөөр тэдэнэй хүдэлмэриие шалгажа, тэдэндэ саг үргэлжэ туһалжа байха хэрэгтэй,— гээд Августа Иннокентьевна хэлэнэ.

Тэрэншье зүб. Илангаяа энэ гурбадахи фермын һаалишад бултадаа шахуу залуушуул юм. Анастасия Братенькова, Анфиса Кузнецова, Нина Челночкова, Мария Смолина, Зоя Белоозерова болон бусад хоёр гурбан жэлэй саада тээ үнеэдэй дэлэншье барижа үзөөгүй байһан юм. Теэд юумэ тоотон хэшээл оролдолгын хүсэн ха юм даа. Залуу һаалишад Анастасия Братенькова Анфиса Кузнецова хоёр үбэлэй һарануудта үнгэрһэн жэлэйхидэ оробол хоёр дахин ехэ һү һаагаа. Гансашье энэ хоёр бэшэ. Гурбадахи фермэ дээрэ бүхыдэнь абажа харабал үнгэрһэн үбэлэйхидэ оробол һү һаалган хоёр дахин дээшэлээ. «Коммунизм» колхоз Мухаршэбэрэй аймагта һү һаалгаараа нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Эдэ бүгэдэ һаалишадай, түбхын түрүүндэ залуушуулай үсэд шанга оролдолгын үрэ дүн мүн.

— Манайшье басагад «хамар доро хахархай аман байна»— гээд дуугаржархидаг бэшэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл, абаһан уялгаяа дүүргэхэл нүхэд байха,— гэжэ Августа Иннокентьевна һаалишадай ажалаар омогорхон согтойхоноор хөөрэнэ.

Теэд һаалишад тухай, тэдэнэй шэн зоригто ажал тухай нэн түрүүндэ хэн һонирхожо хамаг анхаралаа табина гээшэб?

«Манай зоотехник Августа Иннокентьевна Рещикова»— гэжэ һаалишад баһал нэгэн дуугаар хэлэхэ байха. «Зондоо хүндэтэй зоотехник» «манай Иннокентьевна» гэжэ «Коммунизм» колхозойхид ехэ багагүй хэлсэдэг заншалтай. Энэншье зүйтэйл юм. Юуб гэхэдэ, коммунист Рещикова «Коммунизм» колхоздо зоотехнигээр хүдэлжэ эхилһээр 5—6 жэл боложо байна. Энэ үе соо үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, хүн зоной дунда хүндэтэйшье, мэдээжэшье болонхой. Мүн «һанаһан хэрэгээ орхихогүй, һарбайһан гараа татахагүй», үүсхэл зориг ехэтэй, эрдэм бэлиг, эмхидхэхы шадабаритай мэргэжэлтэ гэжэ элирэнхэй. Энээнииень бодото ажал дээрэһээнь хаража үзэе.

**

3—4 жэлэй саада тээ «Коммунизм» колхоз һү һаалгаар гээгдэнги ажахынуудай нэгэниинь байһан юм. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ, адууһа малһаа ашаг шэмэ абалгые эрид шууд дээшэлүүлхэ асуудалаар парти, правительствын һүүлэй жэлнүүдтэ абаһан түүхэтэ тогтоолнууд хүдөөгэй арад зоной хүсэл зоригые бадаруулба. Мүн «Коммунизм» колхоздошье хубилалта боложо эхилээ һэн. Барагдашагүй ехэ арга боломжонуудаа элирүүлжэ, үрэжэлтэ баян нютагтаа үнэтэ кукурузын үндэр томо эшэ намаануудые ургуулжа, үхэр малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхын, малай харууһые зоотехническэ заабариин ёһоор эмхидхэхын тулада шанга тэмсэл ябуулагдажа эхилһэн юм. Энэ тэмсэлэй ошон дундуур Августа Иннокентьевна «а, .элиин ажахыда амаараа бэшэ, ажал хэрэгээрээ туһалха» гэжэ оролдоһон байха юм.

— Нэн түрүүндэ бидэнэр малай харууһые һайжаруулха, үнеэдые зүбөөр, тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргаабди—гэжэ Августа Иннокентьевна хэлэнэ.—Урдань 2—3 литр һү үдэртөө үгэдэг үнеэд һайнаар эдеэлүүлээд байхадамнай 6—7 литр хүрэтэр үгэдэг болоо һэн. Һү ехээр һаажа амташахадаа һаалишадшье урма хэшээлтэйгээр ажалладаг болоо,—гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Урдань тэжээлэй рациондо элдэб шэмэтэ тэжээл тон багаар оролсодог байгаа. Зоотехник Рещиковагай энээн тушаа хэлэхэдэ зарим хүнүүд «миһэд» гэлдэн «үнеэдтэ үбһэл эдеэ һаань хүрөө бэшэ юм гү» гэлсэгшэ һэн. Теэд мүнөө мэргэжэлтын табиһан рационой ёһоор уяада байлгагдаһан үнеэдтэ сүүдхэдээ 4—5 килограмм үбһэн, 3—4 килограмм ногоон солоомо, 2 килограмм силос, 7 килограмм дэбтээгдэһэн солоомо, 4 килограмм турнепс, 200 грамм талха таряанай зүйл үгэжэ байһыень харахадаа тиимэ зонууд «һүнэй тоһолиг-кукурузаһаа, гахайн тарган—шротһоо» гэжэ хэлсэдэгынь зүбэл байна даа гэлсэн буруугаа мэдэрэгшэ. Һаяхан комплексно бригадын бригадир Захар Иванович Олейников зоотехник Рещикова хоёрой хоорондо иимэ хөөрэлдөөн болобо:

— Һаалиин гүүртэнүүдтэ элдэб шэмэтэ тэжээл юундэ таһалдуулнабта,— гээд нүхэр Рещикова асууба.

— Иимэ тэжээлээр дуталдахадаа орондонь үбһэ ехээр үгэжэрхихэдэ яаха юм... комбикорм, витамин гээд лэ һаалишад гүйлдэхэ,—гэжэ бригадир Олейников убайгүй табижархиба. Энээниие дуулахадаа Анна Иннокентьевнагай шарайнь ондоо боложо, шангаханаар харюусаха баатай болобо.

— Хэрбээ үнеэдһээ балгашье һүнэй багаар һаагдаа хадань, та зэмэтэй болохот! Манай табиһан рационой ёһоор үнеэдтэ тэжээл үгтэхэ ёһотой!— гэжэ тоб-яб байса хэлэхэдэнь нүгөөдэнь аягатай халуун аарса амандаа балгажархёод залгижа ядажа байһан юумэндэл шад улаан болошонхой, хэлэхэшье үгэеэ оложо ядан «хүшэ хүрэнэгүйлди, Августа Иннокентьевна» гэжэ аман дороо бүбэнэбэ. Энэ хөөрэлдөөе шагнажа байһан колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Ревенский бригадир тээшэ дүтэ болон татаад:

—«Үнэнһөө туһа, үнеэнһээ тоһон»— гэжэ мэдэнэ гүш? Мүнөө һүн тухай, тоһон тухай тэмсэл хадаа манай колхозой гэшүүн бүхэнэй анхаралаа табиха асуудал ха юм. Бидэнэр һү һаалгые үбэл зунгүй, үдэр һүнигүй дээшэлүүлжэ байха ёһотойбди. Энээниие ойлгохо хэрэгтэй!— гэжэ тэрэнэй эрид сэхээр хэлэхэдэнь Захар Иванович бүришье дуугүй боложо, үглөөдэрынь элдэб тэжээл гүүртэ бүхэндэ асаруулха баатай болоо һэн.

—Манайшье ажалда иимэ юумэн хаа яа тохёолдожол байдаг юм даа. Хоёр — гурбан жэлэй саада тээ мүн гахай үсхэбэрилгэ дээрэ ехэхэн «тулалдаан» болоо бэлэй. Нэгэ зарим манай гахайл хадаа гахай — дуратай сагтань эдеэлүүлээд, дурагүй сагтань бэлшээгээд байхада яаха юм гэлсэдэг һэн. Зүгөөр мүнөө гахайн шэнэ байра баряад, тэндээ кормокухни, дүүжэн харгы тодхоогдоод зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалаад байхадамнай гахай үсхэбэрилгэһөө олзо доход гурба дахин ехээр абтадаг болоо гэжэ нүхэр Ревенский үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ. Эдэ бүгэдые хөөрэхэдөө зоотехник Рещикова тухай, тэрэнэй эмхидхэхы шадабари, үүсхэл оролдолго тухай колхозой партийна организациин секретарь тусгаар тогтожо хэлэнэ.

— Августа Иннокентьевнагай манай колхоздо ерэһээр ниитын һүрэг малай үүлтэр нилээд һайжараа. Малшадай дунда түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ, тэдэнэй дунда зоотехническэ эрдэм мэргэжэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «манай Иннокентьевна онсо үүргэ дүүргэнэ»,— гэжэ партийна организациин секретарь тэрээн тушаа тон зүбөөр хэлэнэ. Мүнөөшье нүхэр Рещикова малшадай зоотехническэ мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула хододоо анхаралаа табижа, занятинуудые үнгэргэжэ байдаг юм.

***

Үбэлэй тооһормо хүйтэндэ нюсэгэн сагаан болдог гүбөөнүүдэй шэлэ тохойнууд манатан харагдана. Үдэшын боро хараан багта шаргатай зээрдэ морёор дүшөөд тухай наһанай эхэнэр колхозойнгоо центр тээшэ аалиханаар соёргоно. Энэ хадаа Августа Иннокентьевна Рещикова гэжэ холоһоо хараад танимаар.

Августа Иннокентьевнагай хара хонин дахые үдэшын шэмэрүүн дуулим жабар шобто нэбтэ үлеэһэн болобошье, ажал хүдэлмэри тухайгаа олон табан юумэ бодоһоор, балай даараһанаашье мэдэнгүй газаагаа орожо ерэбэ. Морёо шарганһаань мулталаад, түргэн гэртээ орожо, уни бутаржа байһан пеэшэнэй хажууда ошожо дулаасана.

Самоварай һайхан шара сай ууж ан-бун гэһэнэйнгээ һүүлдэ сагаан скатертьтай столой хажууда һуугаад, Коммунистическэ партиин түүхэдэ зорюулагдаһан шэнэ статьянуудтай брошюра, журналнуудые уншана. Эрдэм мэргэжэлээ нэн түрүүндэ политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Августа Иннокентьевна анхаралаа ехээр табидаг.

— Энэ хадаа ямаршье мэргэжэлтэй партиин гэшүүнэй нарин нангин уялгань гээшэ,—гэжэ тэрэ хэлэдэг.

...Түхэреэн сагаан һарын баруун тээ ошотор Августа Иннокентьевнагай гэртэ лампын гэрэл яларһаар байгаа һэн...

Ц. Дамбиев.

Һүүлэй почтоһоо

ҺАЙШААЛТАЙ ХЭРЭГ

Үнгэрэгшэ жэлдэ Түнхэнэй аймагай колхозууд ороохо таряанай баян ургаса абаа һэн. Жэшээнь, Хэрэнэй МТС-эй харьяата колхозууд ороохото культурануудай ургаса абаха түсэбөө дүүргэһэн байна. «Путь Ленина» колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ ороохото культурануудай тарилгын гектар бүриһөө 15,2 центнер, Калининай нэрэмжэтэ колхоз — 13,4 центнер ургаса абаһан юм.

Эдэ колхозууд хайшан гээд иимэ һайн ургаса абааб гэхэдэ, агротехникын бүхы заабариие наринаар сахиһан, тэрэ тоодо газар үтэгжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа табиһан байна.

Энэ жэлдэ ороохо таряанай баян ургаса абахын тулада арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэхэ зорилгоор Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй абаһан уялгые «Красное знамя» гэжэ Түнхэнэй аймагай газетэ толилоо. Энэ колхозой гэшүүд полинууд дээрэ үтэгжүүлгэ ехээр гаргаха зорилгоор февралиин 1-һээ мартын 1 болотор һара соносхоо. Энэ һара соо 6 мянган тонно наг шэбхэ, 300 центнер үнэһэ суглуулжа, полинууд дээрэ гаргаха уялга эндэхид абаа.

— «Партиин ЦК-гэй, Советскэ правительствын Хандалга зүбшэн хэлсээд байхадаа, — гэжэ уялга соонь хэлэгдэнэ, — манай ажахыда байһан бүхы арга боломжые дууһан хэрэглэжэ шадаагүй байһанаа мэдэрээбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхоз ороохото культурануудай тарилгын гектар бүриһөө 13,4 центнер, шэниисын тарилгаһаа — 16 центнер ургаса абаа. Тиигэн гэһээ үшөө ехэ ургаса абаһан колхозууд аймаг доторнай бии юм. Жэшээнь, Жуковай нэрэмжэтэ колхоз — 16,58 центнер, «Красный пахарь» колхоз — 15,7 центнер ургаса абаһан байгаа. Бидэнэршье эды шэнээн ургаса абаха аргатайбди. Тиихын тулада үбэлдөө һайса хүдэлхэ байнабди».

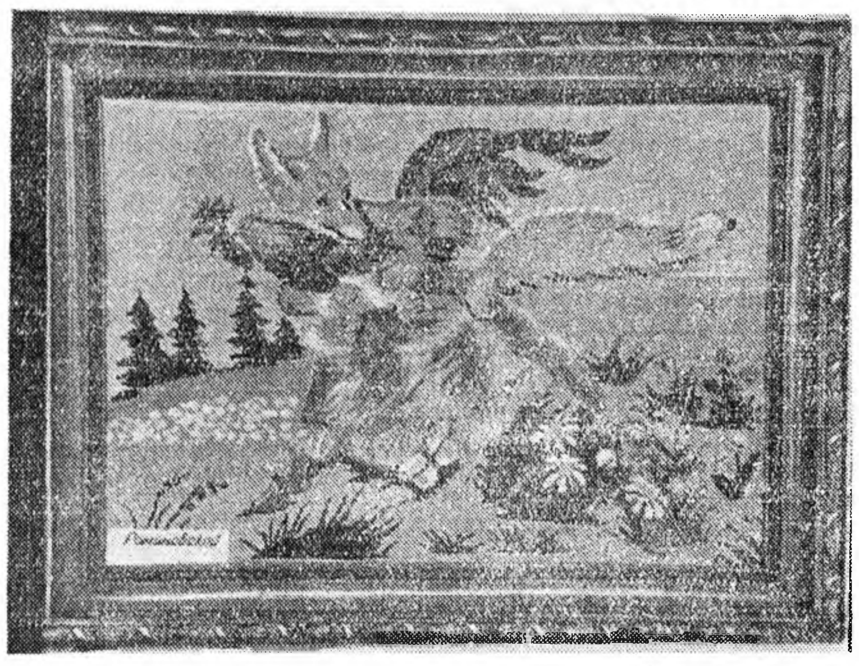
Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд парти, правительствын Хандалгада бодото хэрэгээр харюусаха байһанаа, таряанай ургаса дээшэлүүлхэ байһанаа һайса мэдэрнэ. Тиимын тулада нютагай үтэгжүүлгэ суглуулжа, полинууд дээрэ ехээр гаргая гэжэ аймагай бүхы колхозуудые эндэхид уряалба.

Энэ уялгыень толилһонойнгоо удаа газетэ удаадахи номертоо мүн энэ асуудалаар түрүү бэшэг толилоо. Шухала удхашанартай энэ хүдэлмэриин аймаг дотор ябуулагдаха байһан тухай газетэ шэнжэлэн харуулаа. Калининай нэрэмжэтэ, «Красный пахарь» колхозууд парти, правительствын Хандалгада бодото хэрэгээр харюусана. «Красный партизан» колхоз энэ хүдэлмэридэ урмашуулгын хэмжээ хараалаа, айл бүхэндэ тодорхой даабари үгөө. Мүн энээнтэй хамта газетэ гээгдэжэ ябаһан колхозуудые шүүмжэлээ.

Үтэгжүүлгэ суглуулха гээшэ колхозуудай мүнөө үедэхи шухала хүдэлмэриин нэгэн гэжэ харагдаха ёһотой. Энэ хүдэлмэридэ колхознигууд олоороо хабаадажа, таряанайнгаа полинууд дээрэ үтэгжүүлгэ ехээр гаргаха уялгатай гэжэ газетэ онсолон бэшэнэ.

Аймаг дотор энэ хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдажа байһан тухай материалнуудые газетэ номерһоо номерто толилжо байна.

Хэлхеэ холбоошодой выставкэ

Сагаан, хүхэ, хара будүүд дээрэ уралан оёгдоһон элдэб гоё сэсэгүүд, карандашаар, тоһон шэрээр зурагдаһан портредүүд, элдэб зурагууд, модон дээрэ хэгдэһэн һиилэлгэнүүд столнууд дээрэ таатай зохидоор табяатай, ханануудта үлгөөтэй байна. Энэ хадаа хэлхеэ холбооной управлениин Бурят-Монголой отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй уралан оёлгын, һиилэлгын выставкэ гээшэ.

Хэлхеэ холбооной управлениин гаражай шофёр Дмитрий Леонидович Романовай хүрин карандашаар зураһан зурагууд: М. Горькиин, В. И. Ленинэй портредүүд, фронтдо ябахадаа хэһэн заахан зурагууд — эскизүүд олоной анхарал хандуулна. Мүн тус гаражай токарь нүхэр Бакманай тоһон шэрээр зураһан Рафаэлиин «Сикстинская мадонна» гэжэ зураг ехэ шадамараар буулгагданхай. Эдэ хоёр залуушуул ганса өөртөө юумэ зураад байдаг бэшэ, харин гаражынгаа ханын газетэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Уралан оёгдоһон, сэдьхэл буляама гоё һайхан зүйлнүүд эндэ олон. Хэлхеэ холбооной хүдэлмэришэн Безвиконный хара, сагаан, боро үнгын утаһануудаар Маяковскиин, Ленинэй портредүүдые тон бэрхээр уралан оёо.

Тэбхэгэр харахан бүд дээрэ улаа, ягаан утаһаар тон наринаар оёгдоһон мак сэсэгүүд үнэхөөрөө һалбаран байгаа сэсэгтэл һанагдана. Эдэ сэсэгүүдые барилгын- монтажна управлениин инженер Александр Гордеевич Грицко уралан оёо. Эрэ хүнэй иигэжэ уран наринаар оёдог байһаниинь һайшаалтай. Выставкэдэ ерэгшэд Грицкогой оёошые ехээр һонирхон харана.

Хэлхеэ холбооной хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой эмхидхэһэн энэ выставкэдэ телеграфай, почтын, гаражай, радио-центрын, АТС-эй хүдэлмэришэд хабаадалсажа, 160 шахуу уралалгын зүйлнүүдые табиһан байна.

Хэдыхэн үдэрэй туршада тус выставкые мянга гаран хүн хаража һонирхоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ородой аман зохёолой удхаар уралан оёгдоһон зүйл. 2. Выставкын нэгэ булан.

Е. Ринчинова.

Колхознигууд пенси абана

Хамтын ажалда 25 жэлдэ хабаадалсаһан Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой үндэр наһатайшуулда пенси үгтэхэ болоо. Колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр 10 гаран хүн һарадаа тус бүридөө 100 түхэриг пенси абаха болобо.

Наһажаал колхознигууд Ц.-Д. Будаев, Ц. Бадмажапов, Х. Аюшеев, Н. Зодбоев ба бусад пенсидэ гараа.

К. Доржиев.

Шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө

Шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Ээлжээтэ 7-дохи уулзалгада Павлов Яблогуевскотай наадаха зуураа, эрид добтолго хэжэ илалта туйлаа.

Мельников Трубининие, Колтович Ивановые, Аминов Аюрзанайниие, Шадрин Этагоровые, Мамилов Шнайдерые, Гармаева Житомирскиие, Хабухаев Николаевае, Пронин Черноскутовые, Бархоеодв Смышляевые, Любимов Сыденовые, Норкин Манжигеевые, Федорцев Дымбрыновые, Карпов Г. Игумновые шүүгээ. Уланов—Давыдов, Цыденов—Власов гэгшэд тэнсэбэ.

Долоодохи уулзалгын удаа 65-дахи дунда һургуулиин һурагша Власов—6 очкотой, Цыденов, Аминов, Колтович гэгшэд туд тудтаа 5,5 очкотой болоод байна.

А. Игумнов.

* Һонирхолтой тоо бодолго *

(Натуралистын тэмдэглэл)

Баабгайн гүлгэн һая гараад байхадаа томо хархаһаа ехэ бэшэ, арайхан гэжэ хахад килограмм шэгнүүртэй байдаг юм. Тиин баабгайн гүлгэн һая гараһан хурьганһаа 10 дахин бага бэетэй юм. Баабгайн гүлгэн эхынгээ бэеын 0,27 процентнь болодог, гэхэ зуура тэнжэхэдээшье удаан юм. Хурьгад гараһанһаа хойшо түрүүшын 10 хоногто сүүдхэ бүри 180 граммаар нэмэдэг, харин тиихэдэ баабгайн гүлгэд оройдоол—2,5 граммаар нэмэдэг.

Юун дээрэһээ байгаалида иимэ гайхалтай ушар болоноб.

Баабгай үбэл, январьда гүлгэлнэ. Теэд дулаан хабар болотор эшээнһээ гарангүй гүлгэдөө өөрынгөө һүөөр тэнжээдэг юм. Энэ үедөө баабгай юушье эдидэггүй, уһашье уудаггүй, гансал өөрынгөө бэеын шэмээр ажамидархаһаа гадна, үрэ бэеэ тэнжээхэ баатай болоно. Тиимэһээ гансал заахан гүлгэдые тэрэнэй тэнжээжэ шадаха байһаниинь лабтай. Баабгайн гүлгэд түрэхэдөө тугал шэнги томонууд байгаа һаа сүүдхэдэ хахад ведроһоо бага бэшэ һү эхынгээ бэеһээ шэмэхэ байгаа. Иимэ томо гүлгэдые эхэ баабгайн тэнжээжэ шадахагүйнь лабтайха юм. Тиимэһээ амитан бүхэн элдэбын эрхэ байдалда тааруулан ажамидарха баатай болодог.

Баабгайн гүлгэд эшээнһээ гараад, элдэбын үрэ жэмэс эдижэ захалхадаал түргэн түлжэдэг юм.

«Натуралистын хөөрөөнһөө» гэжэ номһоо абтаба.

США-гэй коммунистическэ партиин XVI съезд

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 10. (ТАСС). США-гэй коммунистическэ партиин XVI съезд үсэгэлдэр эндэ нээгдээ. Съездэ 300 делегадууд хабаадалсана. Тэдэнэр 30 гаран штадуудай организацинуудые түлөөлнэ.

Президиум болон съездын бусад хүдэлмэриин органууд үглөөнэй заседани дээрэ һунгагдаа. Түрүүшын заседанида хэблэлэй түлөөлэгшэд оруулагдаагүй. Хэблэлэй асуудалнуудаар съездын комиссиин түрүүлэгшын тайлбарилһанай ёһоор, США-да мүнөө коммунистнуудые мүрдэжэ байһан үедэ зарим делегадууд нэрээ мэдэгдээ һаа, ажалгүй болохо байна.

США-гэй хүдэлмэришэн ангиин партиин съезд айхабтар хүндэ хүшэр байдалда нээгдэбэ. Компартиин национальна комитедэй зургаан гэшүүд — Элизабет Флинн, Джильберт Грин, Гэс Холл, Петтис Перри, Роберт Томсон, Генри Уинстон гэгшэд Смидэй хархис хуулиин ёһоор түрмэдэ хаагданхай. Компартиин бусад олон ажал-ябуулагшадые түрмэдэ хааха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна. Гэбэшье, сүүдэй болотор тэдэнэр мүнөө сүлөөлэгдэнхэй. Компартиин зарим хүтэлбэрилэгшэд Смидэй хуулиин болон бусад антидемократическа хуулинуудай үндэһөөр сүүдлүүлхэеэ байна. Съездэ уригдаһан коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудта Холбоото Штадуудта ошохо зүбшөөл үгэхэһөө США-гэй гүрэнэй департамент арсаһан байна. США-гэй компарти съездээ үнгэргэхын тулада арай гэжэ гэр олоо. 20 отельнүүдэй, 40 залнуудай эзэд байра үгэхэеэ арсаһан байна. Городой захада нэгэ заахан зал компартиин хүтэлбэрилэгшэд арай гэжэ олоо. Съездын боложо байһан гэрэй хажуугаар полициһаа гадна, корреспондентскэ карточкануудтай, фотоаппарадуудтай хэдэн һэжэг түрэхөөр хүнүүд байна гэжэ съездэ хабаадагшад мэдээсэнэ. Хэблэлэй түлөөлэгшэдэй олонхинь тэдэ зон репортернууд бэшэ гэнэ. Тиимэһээ эдэниие мүрдэлгын федеральна бюрогой агентнүүд гэжэ тооломоор болоно.

Хэблэлэй түлөөлэгшэдэй заседани дээрэ байгаагүй дээрэһээнь компартиин түлөөлэгшэ съездын хүдэлмэри тухай корреспондентнүүдтэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, тэндэ хэлэгдэһэн үгэнүүдые болон бусад документнүүдые хэблэлдэ толилхыень тараажа үгэһэн байна.

Хилын саанахи олон ахадүү коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинууд США-гэй коммунистическэ партиин XVI съездые амаршалаа. Съездэ хабаадагшад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалгые урма баяртайгаар шагнаһан байна. Амаршалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

АМЕРИКЫН ХОЛБООТО ШТАДУУДАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XVI СЪЕЗДДЭ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет Америкын Холбоото Штадуудай коммунистическэ партиин XVI съездые ахадүүгэй ёһоор амаршална.

Һүүлэй жэлнүүдтэ танай үмэнэ ушарһан хэдэн олон бэрхэшээлнүүдые партийнтнай дабажа байһые Советскэ Союзай коммунистнууд ехэ талархалтайгаар адаглан хаража байдаг.

Холбоото Штадуудай хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы ажалшадай аша туһын түлөө танай парти тэмсэнэ. США-гэй коммунистическэ парти Америкын арадай демократическа эрхые эрид шууд хамгаалан, Линкольнын, Джефферсоной, Дебсын, Рутенбергын болон Америкын элитэ ехэ бусад хүбүүдэй эрхим һайн заншалые үргэлжэлүүлэн саашань хүгжөөнэ. Арадуудые шэнэ дайнда оруулха гэһэн империалистическэ хархис бүлэглэлнүүдэй һанаашалгые парти элирүүлнэ. Партяа бүрин бүтэн байлгахын түлөө, марксистско-ленинскэ ёһонуудай үндэһөөр партиин нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө Холбоото Штадуудай коммунистнууд үсэд шангаар тэмсэнэ. Хүдэлмэришэн ангиин бодото эрхын түлөө тэмсэхэдээ пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта түшэглэн, США-гэй коммунистическэ парти бусад коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудтай ахадүүгэй холбоотой байха гэжэ саг үргэлжэ оролдодог.

Америкын арадай демократическа эрхын түлөө, хүдэлмэришэн ангиин болон США-гэй бүхы ажалшадай аша туһын түлөө, идейнэ болон эмхидхэлэй талаһаа партяа саашадаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдээ амжалта туйлахыень США-гэй коммунистическэ партида хүсэнэбди.

Манай оронуудай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байхын түлөө Советскэ Союзай болон Америкын Холбоото Штадуудай арадуудай хани барисаан болон холбоо харилсаан улам бүри бэхижэжэ, хүгжэхэнь болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

Италиин, Франциин, Чехословакиин, Японой, Канадын болон Пуэрто-Рикын Коммунистическэ партинуудһаа ерэһэн амаршалганууд мүн лэ уншагдаһан байна.

Съездын делегадууд үсэгэлдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ президент Эйзенхауэртэ телеграмма эльгээгээ. Негр яһатанда эсэргүү үндэһэ яһанай илгаа гаргахаяа болихын түлөө хэмжээ абахыень тэрээниие уряална.

Съездын үдэрэй заседани дээрэ партиин Генеральна секретарь Юджин Деннис болон партиин түрүүлэгшэ Уильям Фостер гэгшэд үгэ хэлээ.

Съездын элдэб комиссинууд мүнөөдэр заседани хээ. Тэдэнэр съездын резолюциин проектые, партиин Уставай проектые, профсоюзна хүдэлөөнэй болон бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 11. (ТАСС). США-гэй коммунистическэ партиин XVI съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна. Марксистско-ленинскэ гол ёһонуудай үндэһөөр партиин нэгэдэлые бэхижүүлхо гэһэн бодолые буруушаахые хүдэлмэри ябуулагдана.

США-гэй компартиин нэгэдэлые улам бэхижүүлхые, партиие усадхажа, ямар нэгэн политическэ гү, али гэгээрэлэй бүлгэмөөр һолихо гэһэн бодолые буруушаахые уряалһан резолюци съездэ хабаадагшад олонхиин дуугаар абаа. Партиин нэрэ болон түхэл маяг тухай асуудалаар арсалдаа, тоосолдоо болюулха гэжэ резолюци соо хэлэгдэнэ.

11 штадуудай делегацинуудай оруулһан дурадхалнуудай үндэһөөр резолюциин проект абтаһан байгаа. Партиин түрүүлэгшэ У. Фостер, Генеральна секретарь Ю. Деннис, «Дейли Уоркер» газетын редактор Д. Гейтс гэгшэд резолюциин түлөө дуугаа үгэгшэдэй тоодо оролсоно. Резолюциие буруушаан оройдоол гурбан делегат голосовалаа.

Италиин социалистическэ партиин съезд

ВЕНЕЦИ, февралиин 11. (ТАСС). Февралиин 6-һаа февралиин 10 болотор Италиин социалистическэ партиин 32-дохи съезд эндэ болоо.

Партиин секретарь Пьетро Ненни съезд дээрэ политическэ элидхэл хээ. Италиин дотоодын байдал тухай тогтожо хэлэхэдээ экономическа болон социальна талаар ороной гээгдэнги, хүн зонойнь байдалай муу байһыень гэршэлһэн баримтануудые тэрэ харуулаа.

Элидхэлэйнгээ ехэнхи хубииень социалистическэ болон социал-демократическа партинуудай харилсаанда Ненни зорюулһан байна.

Тэрэшэлэн социалистнууд болон коммунистнуудай ажал-ябуулгын нэгэдэл тухай Ненни тогтожо хэлээ.

Мүн КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд дээрэ, тусхайлан хэлэбэл, ганса нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын хойшолонгуудые усадхаха тухай Польшодо болон Венгридэ болоһон событинууд тухай элидхэлшэ тогтожо хэлэһэн байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедһээ ерэһэн амаршалгын телеграмма съезд дээрэ уншагдаа.

КПСС-эй ЦК-гэй амаршалгые делегадууд нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Италиин социалистическэ партиин съезд февралиин 10-да хаагдаа. Партиин секретарь Ненни түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь резолюци абтаа. «Общественные болон гүрэниие хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилжэ эхилээл һаань, оромнай түхэл маягаа хубилгаха байна» гэжэ резолюци соо хэлэгдэнэ.

Италиин хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэл тухай хэлэгдэһэн хубида «ажалшадай үмэнэ хамтаараа харюусалгатай байһан дээрэһээ социалистнууд болон коммунистнууд нэгэдэнги байха ёһотой» гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Социалистическэ политикын талаар тодорхой уялгануудые абахыень социал-демокрадуудые резолюци уряална. Тиигэбэл социалистическэ болон социал-демократическа партинуудые нэгэдүүлхэ замда түрүүшын хамтын тодорхой алхам хэхэ арга боломжо олдохо байгаа.

Социалистическэ парти хадаа баруун болон зүүн оронуудай хүдэлмэришэдтэй харилсаагаа улам бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй.

Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жук[ов] Бирмэдэ айлшалжа байна

РАНГУН, февралиин 11. (ТАСС). Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков үсэгэлдэр Рангун ерэжэ, Бирмын Союзай президент Ба У гэгшэтэй уулзаа. Президентын ордон соо Г. К. Жуков болон тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые президент д-р Ба У урин налгайгаар угтаба.

Үдэшэлэниинь Бирмын Союзай президент д-р Ба У Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуковай хүндэлэлдэ обед хээ. Генерал-полковник Н. О. Павловский, генерал-лейтенант Л. М. Китаев, вице-адмирал И. Д. Елисеев, генерал-лейтенант Н. П. Дагаев болон Маршалтай хамта ябалсаһан бусад хүнүүд эндэ байлсаа. Бирмэдэ байдаг Советскэ Союзай посол А. Д. Щиборин мүн лэ обедтэ байлсаа.

Премьер-министр болон оборонын министр У Ба Све, премьерэй орлогшо Такин Тин, депутадуудай палатын түрүүлэгшэ Бо Хму Аунг, национальностьнуудай палатын түрүүлэгшэ Сао Шве Тайк, министрнүүд, Бирмын Союзай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дээдэ тушаалтай офицернүүд, тэрэшэлэн дипломатическа корпусой гэшүүд Бирмын талаһаа обедтэ байлсаа.

Президент Ба У СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай болон [Со]ветскэ Союзай Маршал Г. К. Ж[уко]вай элүүр энхэ ябахын түлөө д[...]ряа бариба. Мүн маршал Ж[уков] Бирмын Союзай президент Ба У[...]шын элүүр мэндын түлөө духа[...] бариһан байна. Советскэ Со[юз...]ба Бирмын гүрэнэй гимпнүүд [...] сэдхэгдөө. Обед нүхэдэй ёһоной [...]шон байдалда үнгэрбэ. Об[...] һүүлээр концерт харуулагдаа.

Бирмын столицын олониитэ [...] Г. К. Жуковай Бирмэдэ ерээд [...] һанда, орон соогуур ябал[...] ехэ анхаралаа хандуулна. Г[...] Жуковай ерэһэн үдэр Рангунай [...]мо томо газетэнүүд Г. К. Жуко[вай] дэлгэрэнгы намтарые болон пор[тре]дыень толилһон байна. «Нью-Та[ймс] оф Бирма», «Нейшн», «Бирман» [бо]лон бусад газетэнүүд эдэ ма[те]риалнуудые эгээ эли газарта то[ли]лоо.

Мүнөөдэр үглөөгүүр эртэ Г. [К.] Жуков болон тэрээнтэй суг ябал[са]һан хүнүүд тусхай самолёдуу[д]һуужа, Бирмээр айлшалхаар Р[ан]гунһаа ниидэжэ гараа. Тэдэнэр а[...]хын, культурна болон ороной [...] хэтэ хэдэн газарнуудаар ябаха[...] Бирмын Дотоодын хэрэгүүдэй [ми]нистр Такин Та Кин түрүүтэй Б[ир]мын Союзай правительствын тү[лөө]лэгшэд тэдээнтэй хамта ябалса[...]
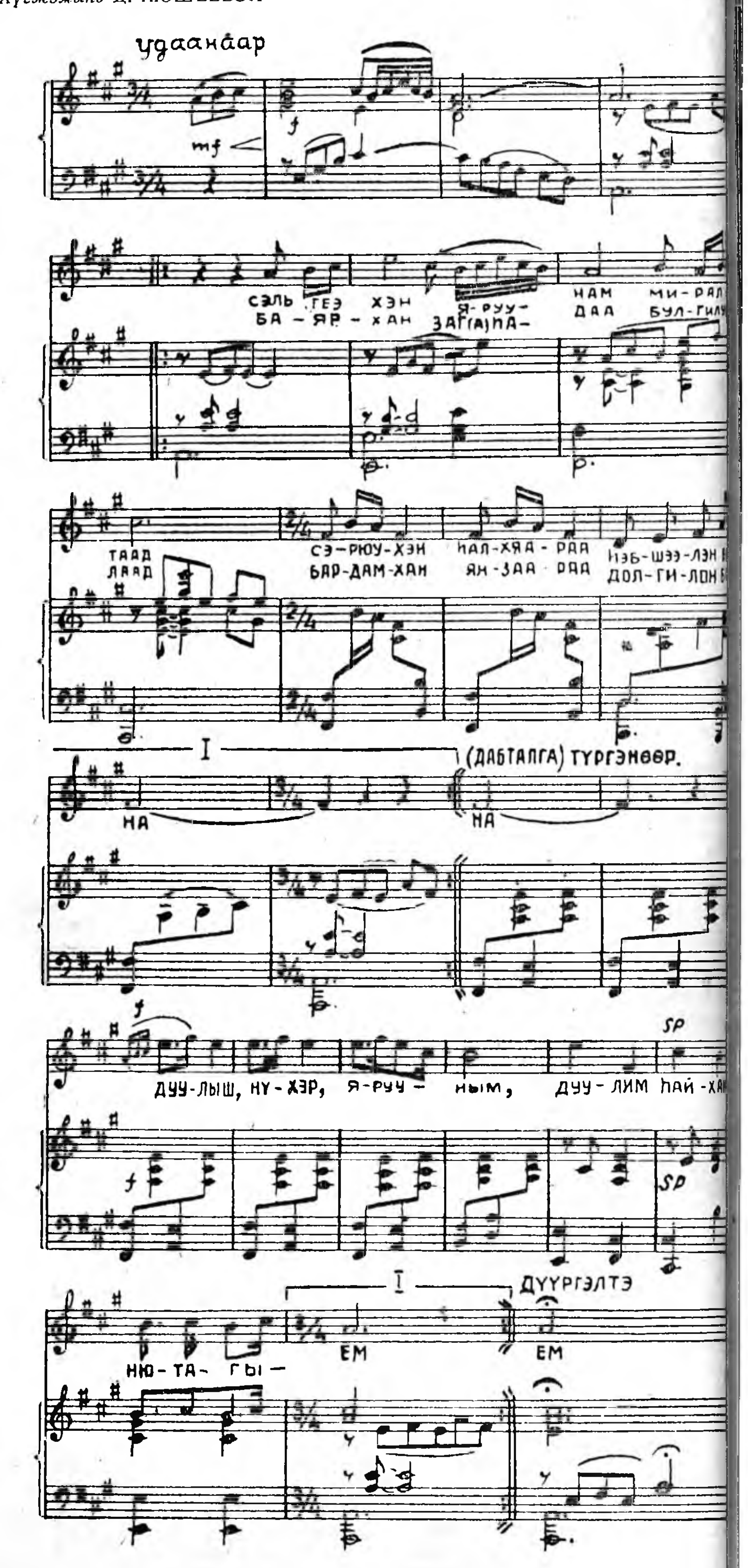
Саудовска Аравиин король США-һаа мордобо

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 9. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Америкын тусхай тушаалтай хүнүүдтэй хэлсээ хэһэнэйнгээ һүүлээр Сау[дов]ска Аравиин король Сауд мүнөө Вашингтонһоо самолёдоор Ма[...] ороо.

Ураннайханай самодеятельностьдэ зорюулагдана

Сэлгеэхэн Ярууна

Хүгжэмынь Д. АЮШЕЕВЭЙ *Үгэнь Г. БАЗАРО[ВАЙ]*

Сэлгеэхэн Ярууна миралтаад,
Сэрюухэн һалхяараа һэбшээлэн
байна.
Баярхан, загаһадаа
булгилуулаад,
Бардамхан янзаараа долгилон
байна.

ДАБТАЛГА:
Дуулыш, нүхэр,
Ярууным,
Дуулим һайхан
нютагыем.

Уняартаад, манараад сайража,
Уужамхан нютагым гоёожол
бай[на].
Үелһэн хоёрые хөөршөөгөөд,
Үлгыдэн онгосыень жүдхүүлэн
бай[на].

ДАБТАЛГА.

Долгилон хүхэрэн зэнхыгээд
Дурахан зүрхыем буляан бай[на].
Һалхилжа, наадажа үлеэгээд,
Ханилһан хоёрые сэнгүүлэн
бай[на].
ДАБТАЛГА.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н—00348. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 762.